

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad. (Voor de overzeesche gewesten en het buitenland f 6.— per jaar).

ATTENTIE.

De zetel dezer Vereeniging wordt reeds op 28 April e.k. — in stede van op 1 Mei 1933, zooals een paar maal in het Kol. Weekblad werd vermeld, — verplaatst van Korte Voorhout 6 naar Smidswater 10 (nabij het Korte Voorhout), Den Haag.

In verband hiermede zullen het Algemeen Secretariaat en het Informatie-bureau van en met 21 tot en met 27 April e.k. gesloten zijn, terwijl de Leeszaal van 21 April tot 1 Mei 1933 niet voor de leden toegankelijk is.

INHOUD: *Attentie.* — *Studie-Commissie van „Oost en West”.* — *Oproep tot steunverleening aan werklozen in Nederlandsch-Indië.* — *Hoofdbestuursvergadering.* — *Boekbespreking. Het rijk van Bittertong.* — *In Nederland aangekomen verlofgangers.* — *Jaarverslag.* — *Een offerande in den gouverneurstein.* — *Berichten uit Indië van een eeuw geleden.* — *Van Week tot Week.* — *Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf.* — *Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers.* — *II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers.* — *Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht.* — *Suriname.* — *Curaçao.* — *Uit den Verren Vreemde.* — *Berichten der Afdelingen.* — *Mededeelingen.* — *Bioscoopnieuws.* — *Mutatiestaat van 12 tot 19 April 1933.*

Studie-Commissie van „Oost en West”.

- I. *Gratis* voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.
  - II. *Bij betaling van f 15.— per jaar* doorlopend toezicht en/of volledige z.g. voogdijschap, omvattende o.a.:
    - a. afhalen van boot of trein;
    - b. zorg voor voorloopige en/of definitieve huisvesting;
    - c. volledige behartiging van studiebelangen;
    - d. financieel beheer.
- Nadere inlichtingen bij den Eersten Gedelegeerde W. Meijer, Prins Mauritsplein 23, Telefoon 550752.

Oproep tot steunverleening aan werklozen in Nederlandsch-Indië.

Het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage moge opnieuw langs dezen weg een dringend beroep doen op het saamhorigheidsgevoel en de offervaardigheid van de Nederlanders hier te lande en in het buitenland — inzonderheid van de Indische verlofgangers en gepensioneerden — tot leniging van den nood, ontstaan door de toenemende werkloosheid onder de verschillende groepen der bevolking van Ned.-Indië. Welk een omvang dit euvel heeft aangenomen, moge blijken uit de volgende cijfers, betreffende de werkloosheid onder de Europeesche bevolking in Ned.-Indië. In Februari 1931 telde men 2400 werklozen, in December 1931 3410, in Juli 1932 3590 en in Februari 1933 5520. Met deze cijfers voor oogen behoef het geen verdere toelichting dat versterking van de middelen, die noodig zijn om de ergste gevolgen der werkloosheid eenigermate te verzachten, dringend noodig is in den meest volstrekten zin des woords.

Geldelijke bijdragen — liefst vaste maandelijksche bijdragen — tot leniging van den heerschenden grooten nood zullen door voornoemd Comité gaarne in ontvangst worden genomen ter overmaking aan het Centraal Comité voor steun aan werklozen te Batavia.

Het Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië.
Postgiro no. 498000.

's-Gravenhage, Maart 1933.
Adres: Penningmeester, Bentinckstraat 31. Secretaris, Bentinckstraat 121.

Hoofdbestuursvergadering

op Zaterdag 29 April e.k. te 1 u. 30 in het gebouw der Vereeniging, Smidswater 10.

Punten van behandeling.

1. Opening;
2. Notulen (Zie K.W. 8 December '32, No. 49);
3. Jaarverslag. Rekening en verantwoording 1932 met rapport Verificatie-Commissie. (Zie K.W. 16 Maart 1933, No. 11);
4. Begrooting 1933. (Behoort bij Jaarrekening, enz. Zie K.W. 16 Maart '33, No. 11);
5. Koloniaal Weekblad, met nota van het Dagel. Bestuur;
6. Voorstel afdeling 't Gooi, nopens intensivering der werkzaamheid van de Vereeniging, met prae-advies van het Dagel. Bestuur;
7. Voorziening vacatures Hoofdbestuur door periodiek aftreden;
8. Datum en plaats der jaarl. Algemeene Vergadering;
9. Rondvraag en sluiting.

De Algemeene Secretaris,
VAN DER BRUGH.

N.B. Nota en prae-advies, genoemd bij de punten 5 en 6, worden afzonderlijk toegezonden. Bij verhindering plaatsvervangend verzocht.

Boekbespreking.

Het rijk van Bittertong.

Een boek van en over wijlen L. C. Westenenk.

Even vóór de Kerstdagen van het vorige jaar zag bij de N.V. H. P. Leopolds Uitgevers Maatschappij te 's-Gravenhage het licht een zeer lijvig werk onder den titel „Het Rijk van Bittertong”, door L. C. Westenenk. De zoon, ir. W. F. Westenenk, die ook voor de omslagteekening zorgde: grillig en fantastisch — schreef er een voorwoord voor en de heer H. F. Damsté, een der intiemste vrienden van wijlen den heer Westenenk, schreef een biografie die alleen reeds den omvang van een boekdeel heeft. Zij volgt in deze omvangrijke uitgave op de zeven schetsen welke erin bijeen gebracht zijn. Aan den inhoud van het eerste verhaal ontleent het boek zijn titel.

Wij brengen even in herinnering, dat de heer Westenenk destijds als schrijver naam heeft gemaakt met zijn boek „Waar mensch en tijger buren zijn”. Van dit werk is intusschen een tweede druk verschenen. In de verschillende schetsen hierin bijeengebracht, deed de heer Westenenk zich reeds kennen als een scherp waarnemer, als een gevoelig mensch, maar ook als iemand, die de stille poëzie van Insulinde onderging en die een psychologischen kijk op den inlander had. Hij streefde niet naar literatuur, misschien daardoor slaagde hij erin enkele hoofdstukken te leveren, die zich kunnen meten met het beste wat op literair gebied over Indië bekend is. In dit opzicht sluiten de schetsen in dit juist verschenen boek volkomen aan op die welke in het eerste werk van zijn hand op dit gebied werden opgenomen. De heer Westenenk was bezig, aangemoedigd door het succes van zijn eerste boek, met het schrijven van de thans gebundelde schetsen, toen hij door den dood, op 2 Mei 1930, uit het leven werd weggerukt. Het voorwoord van ir. Westenenk is een ontroerende hulde van den zoon, aan zijn besten vriend, zijn vader. Voor den gewonen lezer heeft dit voorwoord misschien een te persoonlijk accent, maar ieder die Westenenk in zijn werk heeft gekend, zal getoucheerd worden door deze gevoelige uiting van dankbaarheid en bewondering. De zoon herinnert aan de wandelingen met zijn vader in de heerlijke omgeving van Fort de Kock, waar hij als jongen de natuur leerde zien. Het was een geliefde stelregel van vader Westenenk: „Als je op een wandeling niet minstens één merkwaardig feit hebt beleefd, dan heb je je oogen niet gebruikt of je ooren niet open gezet.” En de zoon herinnert er aan, hoe zijn vader, met een kapmes gewapend, hem door de wildernis langs het Karbouwengat leidde, mooie vergezichten openhakkend, zoekend de paden,

Ziet U gaarne Uw woning **Chique, Smaakvol en voordeelig ingericht???**

Wendt U zich dan tot

Handelsbureau „Interventia”

S. VAN VLIET, A. J. BLANKER Jr.

Beeklaan 477, Telef. 391660, Den Haag

Spec. Import Engelsche Eetkamer-
meublementen en Clubfauteuils

Wortelnoten **Duitsche** Slaapkamers f 275.—
15 pCt. korting 5401

Centraal Kamerverhuurkantoor

Noordeinde 18a. Telefoon 114224.

Uw raadsman bij HUUR en VERHUUR van GEMEUBILEERDE KAMERS en ÉTAGES.

Inschrijving, inlichting gratis. 5082

A. DE LIEFDE - OPTICIEN

voorheen 10 jaar bij de fa. A. W. Heijnen
JAVASTRAAT 19 — DEN HAAG
Telefoon 114051 Giro 163326

BRILLEN EN PINCE-NEZ'S

op voorschrift van H.H. Doctoren — *Electrische slijperij* Face a mains, etui's, loupes, leesglazen, reis- en tooneelkijkers, barometers en thermometers — *Specialiteit:* repareren van antieke barometers en schoonmaken van prismakijkers. 5227 **Luxe Optiek**

Heeren Verlofgangers en Repatrieerenden: U behoef in Holland Uw 5253

„DIËNG” en MAC GILLAVRY

Cigarettes niet te missen. — Steeds voorradig bij Sigarenmagazijn „DELI”, Den Haag
LAAN VAN MEERDERVOORT 38. Telefoon 330001.
Deze cigarettes zijn Import van zuivere Javatabak.
Franco toezending door het geheele land.

Het lokaal voor Wek. Publ. Veilingen LEIDSCHEGRACHT 76, AMSTERDAM

is een vertrouwde, reeds 30 jaren bestaande Inrichting, voor den verkoop van **Nette Inboedel en Kleeding**
TELEFOON 49900 5466
W. J. GERDING & Co.
Makelaars

Zoonoodig verkoop en afrekening binnen één week

Van der Linden's Woontechniek

Voor 't gedistingeerde Interieur Meubelmakerij Behangerij Stoffeerderij Verhuizingen **VAN DER LINDEN**
J. S. BACHSTRAAT 51 — UTRECHT
Fabriek OUDENRIJN 38 — Telefoon 14819
Vertegenwoordigers overal te ontbieden. 5162

Abonneert U op:

en

Adverteert in:

Het Katholieke Dagblad van den Haag en Omstreken

DE RESIDENTIEBODE

TORENSTRAAT 27 — DEN HAAG
Telefoon 116120 5394

die later de „Westenenksche weggetjes” genoemd werden.

Bij 't samenstellen van de levensbeschrijving werd door den heer Damsté, uitgegaan van de gedachte den lezer, en vooral den jeugdigen lezer, een indruk te geven van het leven en den werkring van een bestuursambtenaar op de Buitenbezittingen aan het einde der vorige eeuw, waardoor uiteraard de jeugdigen uitvoeriger geschilderd werden dan de latere levensperiodes. De biografie heeft hierdoor, naar onze meening, aan beteekenis gewonnen.

Hoe lief had Westenenk Indië, het land en zijn bewoners! Zijn verhalen getuigen alle, zonder uitzondering, van deze groote, werkelijk oprechte liefde. En als hij over het land vertelde, trilde zijn stem vaak van aandoening. Als „Indisch auteur” staat Westenenk geheel op zich zelf. Waar hij de oude verhalen weergeeft, welke onder de inlandsche bevolking leven, staat Maria van Zeggelen hem wellicht nog het naast, maar de rust waarmee deze schrijfster vertelt, zal men bij Westenenk niet aantreffen. Bij hem treft men meer een sprankelenden humor, vaak een geestdrift, die den lezer meesleept. Wij hebben deze zeven verhalen met klimmende bewondering voor Westenenk's vertelkunst gelezen. Wij hopen dat dit boek zeer veel lezers zal vinden. Indië zal daardoor in breeden kring steeds meer vrienden maken.

Met „Bittertong” opent deze nieuwe, helaas, de laatste bundel schetsen van Westenenk. In „Waar mensch en tijger buren zijn” had hij reeds eerder verteld over de grootste legendarische figuur in het Zuidelijk deel van Sumatra, wiens persoon en wiens bovennatuurlijke handelingen in de overleveringen der inheemsche bevolking zulk een voorname rol spelen, maar die buiten het gebied vrijwel onbekend zijn gebleven.

Bittertong, die evenwel niet een historisch eenling is, maar een schepping van Sumatranen, die zich de eerste ontginners van het land dachten en die bij het vinden van steenen beelden tusschen de wortels en onder de geveldes woudreuzen wel moesten denken aan versteende menschen en dieren door bovenaardsche invloeden in dien toestand betooverd. Zij, die zelf de beeldhouwkunst niet machtig waren en het bestaan ervan zelfs niet gekend zullen hebben, konden zich het ontstaan dier steenen figuren niet anders voorstellen en zoo ver lag de periode der beeldenmakers in het verleden, dat sedert dien het eens door hen bewoonde land weder geheel door de wildernis was herwonnen en zelfs

met zoo zwaar bosch was begroeid, dat het den lateren bewoners een maagdelijk oerwoud scheen.

De bovenaardsche macht van een bittere tong werd door die latere bevolking toegedacht aan een man, *Pahit Lidah, Bittertong*. Wij hebben, schreef de heer Westenenk destijds, dit begrip naar mijn overtuiging op te vatten als de uit zeer oude overleveringen overgebleven zwakke herinnering aan eens heerschende vreemde volkstammen van overwegend hoogere ontwikkeling en beschaving en wier leden rondzwierven in de Zuidelijke helft van Sumatra, Hindoe-Javanen of Hindoe-Maleiers, bedelmonniken, verbouwers van natte rijstvelden, goudzoekers. En aan dien eenen vertegenwoordiger van hen allen, aan Soereonting Sakti, werd de macht toegekend menschen en dieren tot steen te vervloeken en dorpen in het niet te doen verdwijnen.

In de schets over Bittertong heeft de schrijver getracht het leven en den handel en wandel van den legendarischen geweldigen voorvader op te bouwen. Het is niet een legende welke hier wordt oververteld, het zijn fragmenten uit verscheidene overleveringen uit verschillende deelen van Zuid-Sumatra, welke hij beproefd heeft met elkander in verband te brengen en tot een geheel te vereenigen. Fragmenten, welke men dadelijk thuis zal kunnen brengen door de vermelde plaatsnamen, welke opzettelijk daartoe zijn vastgelegd.

Nadat het hem gelukt was den sleutel terug te vinden tot het ontcijferen van de hoorninscripties van Korintji, kregen ook de oude beschreven hoorns van Bengkoelen een beurt. Daarbij trof hij een hoorn aan met een prachtig daarin gesneden kop, de tong uit den mond. Blijkbaar was hier een voornaam type uit oude Hindoesche tijden uitgebeeld; hij heeft hem „Bittertong” genoemd.

Herhaaldelijk treft bij het lezen van deze schetsen de groote kennis, die Westenenk had van de oude historie van het land, waar hij zoovele jaren als bestuursambtenaar gewerkt heeft, een diepgaande kennis, waarvan hij ook meermalen blijk heeft gegeven in de publicaties van zijn hand, welke in den loop der jaren in het Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap voor K. en W. zijn verschenen en in de Handelingen van het eerste congres voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Java, dat in 1919 werd gehouden.

De laatste schets in dit nieuwe boek, die den titel draagt „Een donkere uithoek van de straat van Malakka” brengt de misstanden op de panglons, waar-

over destijds in de pers zooveel te doen is geweest, in de herinnering terug. De gedocumenteerde bestuursambtenaar is in dit verhaal meer dan de onderhouden- de verteller aan het woord. Wij meenen, dat de herinnering aan de panglonschandalen nog zeer levendig is en daarom willen wij op dit laatste verhaal in den juist verschenen bundel hier in het bijzonder de aandacht vestigen.

Op het Zuidelijk gedeelte der eilanden van de Bengkalisgroep zijn honderden panglons gevestigd, houtkapperijen en houtbranderijen van houtskool, alle beheerd en gedreven door Chineezers. De balken en de houtskool worden uitgevoerd naar Singapore, waar de Chineesche firma's zetelen die den groothandel in het palonghout beheerschen. Deze uitvoer is zeer belangrijk; het palonghout overtreft jaarlijks in kubiekenmeter inhoud den totaal-uitvoer van Java's djattiehout. Het middelpunt van dit palonggebied is Selat Pandjang, waar een Nederlandsch bestuursambtenaar is gevestigd en waar, door de bemoeiingen van het bestuur, een groot hospitaal is verzezen, opgericht en in stand gehouden door de gezamenlijke panglons.

Het gewestelijk bestuur te Medan wist reeds enigen tijd, dat op de panglons toestanden moesten heerschen, welke verbetering eischten.

Maar de gouverneur was onvoldoende ingelicht; de besturende ambtenaar had niet genoeg personeel en geen snelloopende vaartuigen ter beschikking om voldoende toezicht uit te oefenen, maar vooral: hij had te veel vertrouwen op zijn Chineesche officieren, die, door eigen belang gedreven, den waren toestand verdoezelden.

Zoo vangt dit verhaal over de panglons in het nieuwe boek van Westenenk aan.

In het palonghospitaal te Selat Pandjang, dat de gouverneur in 1921 bezocht, had hij enkele der patiënten toegesproken en hij was blijven staan bij een krib, waarin een sterk gebouwde Chinees lag met een gespalkt been.

— Deze man ligt hier pas een paar dagen, zei de chef van het ziekenhuis, een bekwaam Javaansch arts, hij heeft zware wonden aan zijn been door den beet van een krokodil.

Het jagershart van den gouverneur deed hem dubbele belangstelling hebben voor den robusten patiënt en hij wilde weten, hoe de zaak zich had toegedragen, maar de dokter was hiervan niet geheel op de hoogte.

— Laat hem zelf eens vertellen, hoe het gebeurd is, zei de gouverneur tot den hem vergezellenden folk; de zieke man was een sing-keh-koelie en de gouverneur was het Chineesch niet machtig.

— Hij is 's nachts, in het water staande, door een grooten krokodil aangevallen, maar hij greep zich vast aan een zwaren balk en zijn kameraden hebben zoolang met stukken hout op het dier geranseld, dat het los liet, bracht de folk over.

— En waarom stond hij 's nachts in het water?

— Hij zegt, dat hij aan het sjouwen van balken was, die in een groote prauw moesten worden geladen.

— Hoe laat was dat?

— Ongeveer middernacht.

— En moest hij midden in den nacht nog balken sjouwen?

— Hij zegt, dat de maan scheen, in heldere nachten wordt dikwijls nog laat gewerkt.

— Werd hij voor dat nachtwerk extra betaald door het hoofd van den panglong?

De folk, zelf een Chinees, aarzelde heel even, toen sprak hij snel en met zachte stem tot den zieke en in hun kort gesprek was een nieuwe toon, die den gouverneur niet ontging en die hem niet aanstond.

— Of hij extra betaald zal worden, weet hij nog niet, zei de folk nu, dat hangt van het werk af.

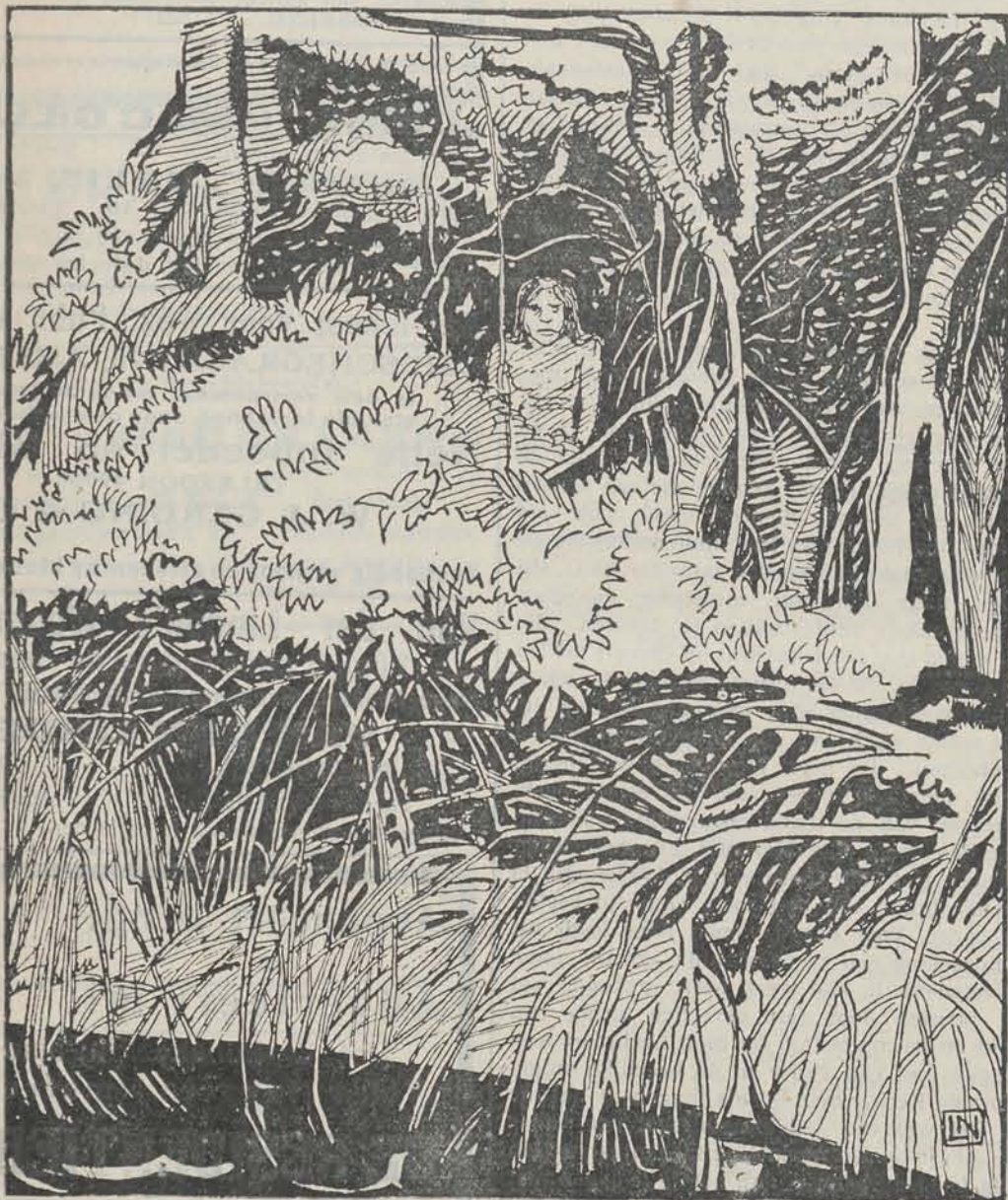
— Weet hij dat niet? En,.... tot den folk: dat weet gij zeker ook niet? Neen? Dan gaan wij nu dadelijk naar den panglong, waar deze Chinees gewerkt heeft.

Een kwartier later stoomde het gouvernementstvaartuig „Diana” door de stille gladde eilandstraten naar die eene en daarna naar vele andere panglons.

Het verhaal van het nachtelijk balken sjouwen, het even aarzelen van den folk, — de halve seconde die noodlottig kan zijn — het gedempte praten van hem met den gewonden koelie.... het was juist voldoende geweest om den gouverneur te doen besluiten persoonlijk een onderzoek in te stellen.

Hij voelde, dat men dingen had verzwegen. Wanneer naar Medan geruchten waren overgewaaid van koelies, weggelopen van panglons en die klaagden over onmenselijke behandeling, dan waren de rapporten daarover uitgebracht door de Chineesche officieren, telkens zóó gesteld, dat argwaan bij den gouverneur geboren werd.

Terecht verklaarden de Chineesche hoofden, dat onder de panglong-koelies veel gespuis voorkwam, hongerend plebs uit Chineesche havensteden, maar ook het schuim van Singapore, hoeven die zich voor de pang-

Het Rijk van Bittertong. De „orang pandak”.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

G. Engel, hoofdinspecteur van politie, te Malang, Iepenstraat 41, Winterswijk; A. J. L. Delaporte, 1e commies met den titel van hoofdcommies bij het corps ambtenaren, behoorende tot het dep. van Oorlog, Copernicusstraat 152, Den Haag; J. Schenkel, hoofdagent der 2e klasse bij de Alg. Politie, Nieuw Buinen, Nr. d. Nr. 22, gem. Borger; J. F. Mens, onderbeheerder 1e klasse bij het Havenwezen, 2e Jan Steenstr. 113, huis, Amsterdam (Z.); J. A. J. Cappers, mulo-ondervijzer, Baronielaan 265, Breda; G. de Lang, commissaris van politie 1e klasse te Malang, Laan van Meerdervoort 778, Den Haag; D. M. Hollestelle contr. 1e kl. b.h. B.B., Goes (Zeeland); J. A. Schnaar, stenograaf 2e kl. bij den Volksraad, 1e Gijsingstraat 49C, Rotterdam; A. M. J. Kimmei, opzichter werkplaats bij de S.S. en Tr., Laan Hofrust 11, Rijswijk, p.a. mej. L. du Cellier Muller; K. Raue, ged. gezaghebber bij het B.B., van Weede van Dijkveldstraat 87, Den Haag; W. G. H. C. Bickes, controleur 1e klasse P.T.T.-dienst, Parklaan 44, Bilthoven.

longs lieten aanwerven om aan de politie te ontglippen. En begrijpelijk was het, dat tegenover dergelijke arbeiders streng, zelfs zeer streng moest worden opgetreden.

Maar in die rapporten werden ook mishandelingen van koelies door Chineesche bazen vergoelikt als uitingen van noodzakelijke gestrengheid. En mocht dit voor de wreedaards slechts 'n geleidelijken overgang heeten, voor den Westering ligt tusschen de begrippen streng en onmenschelijk een scherpe scheiding. Voorgoed moest nu worden uitgemaakt welke misstanden zich op de panglongs voordeden.

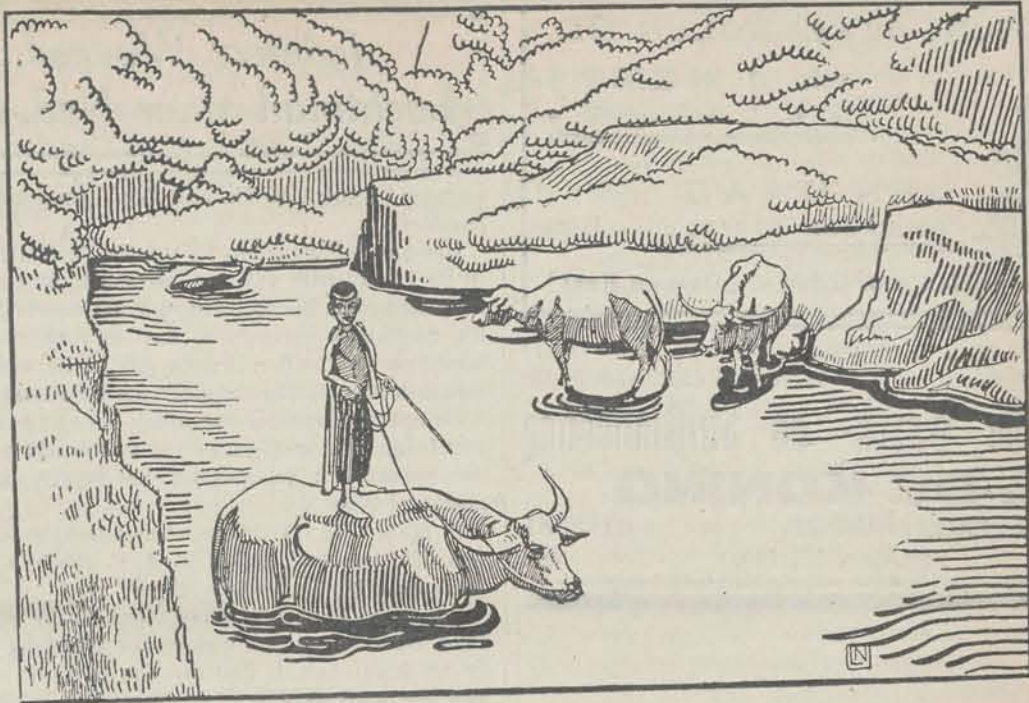
Zoo geschiedde het, dat de krokodil, die zijn prooi in den maannacht had moeten laten schieten, aanleiding was tot verstrekkende maatregelen der Indische Regeering, die in de daarop volgende jaren het lot van duizenden koelies verzacht hebben....

***

Wie met aandacht — de inhoud ervan dwingt er toe — de verhalen van Westenenk heeft gelezen, ziet vanzelf de krachtige figuur met het groote, gevoelige hart van den schrijver voor zijn geestesoog verrijzen: de man met het meeslepend enthousiasme en de gezonde levensblijheid, ons in daden toonend, dat hij zich nimmer door tegenslagen liet ontmoedigen, die steeds zijn meening durfde uit te spreken en in rusteloze werkzaamheid het voorgenomen doel bereikte; woorden waarmede ir. Westenenk de persoonlijkheid van zijn vader zoo treffend karakteriseerde. De uitgebreide biografie van wijlen Westenenk's collega, den heer Damsté, brengt een schat van materiaal aan, met zorg en liefde verzameld en met piëteit verwerkt, dat als een zeer dankbaar aanvaarde documentaire aanvulling kan dienen van de uit het geschreven werk gerezen geestelijke figuur van dezen eenmaal stoeren werker in den tropischen hof. Er worden in deze levensbeschrijving brieven van Westenenk gepubliceerd, die van koloniaal-historisch belang zijn. Wij doen hier een greep. Te Bengkoelen schreef Westenenk begin September 1916 over den Djambi-opstand:

....Den 27en Augustus is hier heel plotseling en heel onverwacht een opstand uitgebroken in Djambi, die zich langzamerhand heeft uitgebreid. De Sarikat Islam, de vereeniging, welke door zoogenaamd ethische menschen vreeselijk verheerlijkt wordt op Java, is de schuldige. Het gaat tegen ons, de godsdienst speelt weer een groote rol, een controleur is vermoord, veel bestuursvestigingen afgevoerd en afgebrand, het is een zeer groote opstand en nu heeft die zich uitgebreid tot boven Palembang, tegen de grens van Bengkoelen aan. Het is nu ontzettend oppassen, want de groote S. I.-opruier van Zuid-Sumatra, een zekere Hadji M. is hier. Hoe ik op het vinkentouw zit om hem in den nek te vatten, ik behoef het jullie niet te zeggen. Maar ik moet bewijzen hebben en nu is, helaas een brief van de opstandelingen aan hem door den boodschapper, toen deze werd gevat, in een snelstromende rivier gegooid en al het zoeken er naar is tevergeefs geweest.

Ik hoop, dat de nieuwe gouverneur-generaal toonen zal in dezen opstand een flink man te zijn, die uiterst streng de ellendelingen straft, die schuldig zijn. Maar uit alles blijkt, dat de invloed van Van Heutsz heeft uitgewerkt. De heer Idenburg heeft er van kunnen genieten, maar heeft voorgelicht, door de adviseurs Hazeu,

Proeven van illustratie uit „Het Rijk van Bittertong”.

Rinkes en van Hinlopen Labberton, de zoogenaamd ethici veel te veel gehoor en voet gegeven aan de onrijpe uitingen van brutale sujetten, die zoogenaamd het Oostersch ontwaken hier leiden. En ik vrees, dat de nieuwe gouverneur-generaal niet zal ranselen, verpletteren de kwade elementen, die het Mohammedaansche hart van onze onderdanen vergiftigen met den ellendigen Europeaanen-haat, gebaseerd op Islam en heiligen oorlog.....

Deze biografie van den heer Damsté dient iedereen te lezen, die zich een gaaf beeld wil vormen van de koloniale geschiedenis van de laatste vijf-en-twintig jaar. Een schat van feiten vindt men er in verwerkt, in zeker opzicht heeft hij aldoende een monument opgericht ter nagedachtenis van een groot koloniaal werker. Als mensch komt Westenenk vooral naar voren in de brieven aan zijn kinderen, waaruit wij ook treffende passages in de biografie van den heer Damsté aantreffen.

Hij heeft gewerkt, zoolang 't dag was. Door de Engelsche regeering werd hij in 1930 gevraagd zitting te willen nemen in de internationale commissie, welke te Jeruzalem de kwestie tusschen Joden en Arabieren over klagmuren enz. zou hebben te onderzoeken.

Dat was hem een welkome boodschap en in zijn verbeelding openden zich blijde verschietsen van reizen en deelneming aan de behartiging van de publieke zaak. Hij voelde zich tot nog zooveel in staat. Hij was nog zoo vol lust om te werken en productief te maken, de gaven, waarmede hij wist te zijn gezegend. Hij was iemand en kon wat. Wanneer er groot werk was, dat men hem wilde toevertrouwen, hij zou het verzetten en zóó, dat men hem zou roepen voor meer en zwaarder nog. Schoon is het leven, zoolang men vindt te werken!

Zijn krachten? De geest van jong en fysiek had hij ook niet te klagen. Alleen nu ja, een kleine operatie en dan was ook dat in orde, dan zou hij weer heelemaal fit zijn voor zijn reis naar Palestina en voor meer en verder reizen, zoo gewenscht.

Hij onderwierp zich aan de operatie, die hij meende, dat niets om het lijf had. En toen, toen volgde een lijden, dat verschrikte en ontzette, een felle worsteling greep plaats, die niet lang duurde, zoo gemeten naar het urental en door den gezonden mensch en in dien strijd werd de sterke man overwonnen, zijn levenswil werd gesmoord, zijn hart door een verraderlijke embolie ruw tot stilstand gebracht.

Wij zullen willen en kunnen, totdat het lichtje uitgeblazen wordt, omdat de olie habis is, schreef Westenenk anno 1920 in een brief aan zijn zoon en hij heeft

woord gehouden, maar de olie was niet langzaam geminderd, zij was plotseling weggevoerd.

Hij heeft gewerkt, zoolang het dag was, heet dat wat minder huiselijk, maar meer afgezaagd. Arbeidzaam en vol werklust is hij gebleven tot aan het einde, dat kwam den 2en Mei 1930.

De vriend van Indië en de koloniale historie-schrijver beiden zijn den heer Damsté grooten dank verschuldigd voor deze voortreffelijke biografie, waarin wijlen Westenenk als mensch en ambtenaar ten voeten uitgeteekend staat. Niet als schrijver weliswaar, maar als zoodanig leeren wij hem kennen en waardeeren uit de beide verhalen-bundels, welke van zijn hand verschenen zijn.

Niemand minder dan Louis Couperus heeft hem een „geboren verteller” genoemd. Een geboren verteller is ook in het „Rijk van Bittertong” aan het woord.....

JOHAN KONING.

Jaarverslag.

Jaarverslag 1932 van de Afdeling Groningen en Ommelanden.

Vergaderingen.

Het Afd. bestuur vergaderde in den loop van het verslagjaar eenige malen voor de vaststelling van het programma der werkzaamheden en ter voorbereiding van de verschillende lezingen.

De Algemeene Ledenvergadering werd gehouden op 14 Januari 1932 in „de Harmonie”.

Aan de beurt om af te treden waren de heeren Jhr. Mr. W. W. Feith en J. Franke.

De eerste werd als Voorzitter herkozen, terwijl de laatste voor een herbenoeming niet in aanmerking wenschte te komen; in de plaats van den heer Franke werd als Secretaris-Penningmeester gekozen Mr. J. Feitsma, die de benoeming aanvaardde.

Bestuur.

Het bestuur was in 1932 aldus samengesteld:

Jhr. Mr. W. W. Feith, Voorzitter.

Mr. J. Feitsma, Secr. Penningmeester.

B. A. Kwast.

K. J. Krythe.

P. J. Hommes.

Werksaamheden.

De volgende openbare bijeenkomsten werden in het verslagjaar gehouden:

28 Jan. '32. Voordracht met lichtbeelden. Spreker:

Uit: „Het Rijk van Bittertong”.

HAAGSCHE STEENKOLEN MIJ.
 v.h. **J. KEMPS**
 te v. d. Boschstraat 4
DEN HAAG
 TELEFOON 772180 5094
 Speciale prijzen voor leden v. „Oost en West”

LEDEN VAN OOST EN WEST!
 UW AANGEWEEZEN ADRES IS:
Electrische Wasch- en Strijkinrichting
E. DE KONING
 FLORIS HEERMALESTRAAT 22 — UTRECHT
 Postrekening 111296 5272

BREEKT MET DE OUDE SLEUR
 VERWARMT MET

 LW INTERIEUR

5125

DANSINSTITUUT
 P. WILDSCHUT
 KROMME NIEUWE GRACHT 48 — TELEF. 16079
UTRECHT
 5165

Een echt Engelsche
Afternoon Tea

schenken wij in een
 interessant rustig
 antiek milieu.

The Antique Tearoom, 117 Noordeinde Telefoon 114066
 Den Haag 5334

WESSELING & Co.
 ACCOUNTANCY EN BELASTINGZAKEN
 LEIDEN - ST. AAGTENSTRAAT (h. Steenstr.)
 TELEF. 2092 5635

Paedologisch Instituut
 VALERIUSPLEIN 11 AMSTERDAM
 INRICHTING VOOR OBSERVATIE VAN
 MOEILIJKE EN ACHTERLIJKE JONGENS
 Geeft na 4-8 weken observatie paedagogisch advies aan
 ouders en voogden omtrent geplaatste pupillen.
 Directeur: Prof. Dr. J. WATERINK
 Medisch adviseur: Prof. Dr. L. V. D. HORST
 Verpleeggeld f 3,50 - f 4,50 per dag 5101

Gemeubileerde Landhuisjes te huur
 op de Veluwe, temidden
BOSCH en HEIDE
 In voor- en najaar speciaal voordeelige prijzen
 Te bevragen bij 5059
LANDGOED REFUGIUM, ELSPEET. Tel. 3

Iederen Woensdag
Luchtmail naar Ned.-Indië!

de heer Luitnt. Kol. Th. van Erp. Onderwerp: *De Boro-boedoer.*

Het aandeel van den bij uitstek deskundigen spreker in de restauratie van het beroemde monument is van zoo algemeene bekendheid, dat het overbodig schijnt in dit verslag te vermelden, dat de voordracht den toehoorders een helder inzicht gaf in de wording en betekenis van de Boro-boedoer als kunstwerk.

De opkomst zoowel van leden als van belangstellende niet-leden was goed en een hartelijk applaus was voor den spreker en het Bestuur het bewijs, dat de avond geslaagd was.

15 Maart '32. *Voordracht met lichtbeelden.* Spreker: ons medelid Prof. Dr. N. J. A. F. Boerma. Onderwerp: *Medisch werk in Ned.-Indië.*

Op de hem eigen rustige wijze, kalm betoogend, gaf Prof. Boerma, na een historische inleiding van den tijd af der komst van de Europeanen in Indië een overzicht van de moeilijkheden, waarvoor het kleine corps geneeskundigen gesteld is, van al de tropische ziekten, waartegen zij in het bijzonder te strijden hebben en van de groote resultaten, die ondanks de geringe middelen, waarover men te beschikken heeft, totnutoe werden bereikt.

Voor ons Bestuur was de avond een groot succes. De zaal was goed bezet en de opkomst, ook van niet-leden, groot. Een warm applaus beioonde den Spreker voor zijn belangwekkende voordracht.

28 Oct. 1932. *Voordracht van Prof. Dr. C. D. de Langen.* Onderwerp: *De invloed van klimatologische factoren in de tropen op den mensch.*

Prof. de Langen wees op de verschillen tusschen wat men „het klimaat” noemt in de gematigde luchtstroken en de tropische landen. Meer dan aan het temperatuursverschil meende hij het gevoel van onbehagen, dat vele personen in de tropen ondervinden, te moeten toeschrijven aan den invloed van de electriciteit in de lucht. Met curven toonde hij dienaangaande het verschil tusschen diverse plaatsen in Europa en in Indië.

De zaal was wederom goed bezet en de voordracht viel geheel in den smaak van het publiek.

4 Nov. 1932. *Voordracht met lichtbeelden,* georganiseerd met medewerking van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap — groep Groningen.

Spreker: *Dr. P. van Stein Callenfels.* Onderwerp: *De migratie der Papoea-Melanesoiden.*

De vlotte spreker gaf een overzicht van zijne onderzoekingen van grotten en schelpenheuvels in den Indischen Archipel, Z. O. Azië en Japan, waarbij hij overal restanten van een en dezelfde oude cultuur aantrof. Bedoelde gebruikvoorwerpen worden thans in denzelfden vorm vervaardigd bij de primitieve Papoea's van N. Guinea, waaruit spreker de conclusie trekt, dat er migraties hebben plaats gehad van Melanesoïde stammen uit Z. O. Azië naar Japan en den Indischen Archipel.

De opkomst van leden was tamelijk goed. Vermoedelijk is de titel van het onderwerp de reden geweest, dat er van de zijde van het publiek niet meer belangstelling was. Het Bestuur kan zich troosten met de omstandigheid, dat de belangstelling van het groote publiek in het algemeen voor zuiver wetenschappelijke onderwerpen gering is. De afwezigen hadden dezen keer al weer ongelijk.

13 Dec. 32. *Voordracht met rolprent.* Spreker: *Dr. W. J. N. van der Sleen.* Onderwerp: *Suriname.*

Spreker gaf een op de bekende vlotte wijze uitgesproken overzicht over Suriname: geografisch, ethnologisch en cultureel. Hij wees op den slechten economischen toestand van dit gebiedsdeel en de oorzaken daarvan. Met behulp van een zelfvervaardigde rolprent, op z'n laatste reis in 1932 opgenomen, vertoonde hij ons Paramaribo en haar bonte bevolking, het land der Boschnegers en Indianen en tenslotte goudwinning en houtkapbedrijf.

Het succes van den vermaarden beroepswereldreiziger was wederom groot. De zaal was goed bezet en dat de voordracht in de smaak van het publiek viel, bewezen het uitbundig gelach, dat telkens weerklonk bij de rake opmerkingen van den geestigen spreker en het applaus aan het slot der lezing.

Kon. Aardr. Genootschap. Ten slotte dient te worden vermeld, dat het Kon. Ned. Aardr. Genootschap, tot welke lezingen de leden onzer Afdeeling steeds vrijen toegang hebben, in het verslagjaar de volgende lezingen organiseerde:

Van Riel over de Snelliusexpeditie.
Vening Meinesz: Diepzeee-onderzoek.
Sibinga Mulder: De tuin van Allah; de Groote Woestijn.

Leden:

Op 1 Jan. 1932 telde onze Afdeeling:

gewone leden	106
afgeschreven in 1932	14
toegetroeden in 1932	12
Verlies	
Aantal leden op 31/12-'32	101
Donateurs	16

Toestand der Afdeeling.
 Het Bestuur kan met voldoening op het afgelopen jaar terugzien. De zich telken jare herhalende moeilijkheid, om een programma voor het arbeidsseizoen vast te stellen, dat een elk onzer leden het zijne geeft, werd wederom zeer gelukkig opgelost. Een uitgelezen vijftal sprekers met een keur van onderwerpen werd aangezocht en bereid gevonden voor onze Afdeeling op te treden.

Het Bestuur zal ook voor het vervolg bij de samenstelling van de lijst der sprekers met de bijzondere wenschen der leden gaarne rekening houden.

Dank zij de onbaatzuchtigheid der heeren Prof. Boerma en de Langen, die op geen honorarium aanspraak maakten, en de omstandigheid, dat de kosten der lezing van Dr. van Stein Callenfels voor de helft werden gedragen door het K. N. A. G., werd in het afgelopen jaar voordeelig gewerkt, zoodat de rekening sluit met een niet onaanzienlijk batig saldo.

Evenals het vorige jaar kon onze bijdrage aan het K. N. A. G. weer op f 40 worden gesteld.

Evenals mijn voorganger vorige jaren besluit ik met een opwekking aan onze leden om voor onze Vereeniging propaganda te blijven voeren en nieuwe leden aan te brengen. Stilstand is achteruitgang.

De Secretaris,
 J. FEITSMA.

Aldus uitgebracht in de Alg. Ledenvergadering van 25 Februari 1933.

Finantieel Overzicht der Afdeelingen, Groningen e. o. over 1932.

Saldo 1931	f 0,78
Contrib. plus incassokosten	577,35
Entrée's der avonden	140,75
Terugontvangen aan in 1931 abusievelijk dubbel betaalde rekeningen	5,63
Wegens voor het Hoofdbestuur verkochte denkboeken Ind. tentoonstelling	2,-
f 726,51	
Honoraria sprekers (of onkosten sprekers in anderen vorm)	f 160,-
Zaalhuur en projectietoestel	91,25
Advertentiekosten	138,10
Drukwerken	17,75
Incasseeringskosten	9,90
Porti	7,01 ⁵
Bodeloon plus kl. kosten	20,25
Contrib. K. N. Aardr. Gen.	40,-
Afdracht aan Hoofdbestuur	158,40
Saldo	83,84 ⁵
f 726,51	

De Penningmeester,
 J. FEITSMA.

Een offerande in den gouverneurstuin.

In den tuin van de woning van den Gouverneur, vlak bij het bruggetje dat dien tuin verbindt met den Palmentuin, werden naar De West meldt, de volgende voorwerpen gevonden.

Een ½ flesch Lanson Champagne. Een ½ kruik genever Blankenheim en Nolet en een ½ flesch Sherry Dordial, een stuk wit krijt, een droge pepervrucht, een sigaar met goudbandje, een kleine kinderzakdoek, waarop gedrukt: The doctor visits Bunny, een groote roode werkmans zakdoek. Alles gewikkeld in een groote roode doek.

Men denkt bij het vinden van zulke dingen gewoonlijk aan obia, (hocus pocus of negerkunst), maar een deskundige, met wien „De West” over het geval sprak legde uit, dat deze vondst niets te maken heeft met obia, maar een pai is (een offerande) aan de Indiaansche geesten, die in de geschiedenis van den Palmentuin een groote rol spelen.

MAAS HOTEL - ROTTERDAM
 BOOMPJES 19 — Tel. 27191-27192
 80 geheel gerestaureerde kamers.
 26 badkamers. Billardzaal.
 Schitterend uitzicht op de Maas.
 Gerenommeerde rijsttafel
 Speciale reducties voor langer verblijf. Matige prijzen.
Directie: M. A. E. FICKARTZ.
 5201

Inzonderheid de roode voorwerpen in deze collectie wijzen er op, dat deze offerande bestemd is voor Indianen.

In verband met het bovenstaande is het misschien wel aardig, eens iets te vertellen van het volksgeloof in geesten, speciaal Indiaansche geesten.

Vele jaren geleden verschenen in het blad Suriname folkloristische artikelen van de hand van den heer W. van Lier. Daarin komt een aardig schetsje voor over Indiaansche geesten, waaraan het volgende is ontleend:

De beschaafden weten, dat de Indianen de eerste bewoners van ons land zijn. Dat weten de minder beschaafden ook, doch die hebben een geheel andere voorstelling van de zaak.

Volgens hen zijn de Indianen de ontdekkers van dit land. (Na Iendjie finnie kondre). Waar de Indianen vandaan kwamen en hoe de ontdekking plaats had, daar vermoeit niemand zijn hoofd mede. Het feit bestaat!

„Na Iendjie finnie kondre” (de Indianen hebben het land ontdekt). — en daarmee uit!

Het gevolg van na Iendjie finnie kondre, is als van zelf sprekend: Na Iendjie habbie kondre (het land behoort den Indianen toe).

Een bewijs er voor?

Kijk maar naar onze „Drie kleur” Iendjie de na tapoe, Bakra de na mindrie en Nengre de na ondro. De Indianen (rood) staan bovenaan, de blanken (wit) in het midden en de Negers (zwart) onder aan; blauw is gelijk aan zwart.

En wil iemand nu een meer „vaststaand bewijs” hebben, dat: Na Iendjie habbie kondre?

De vlag zelf zegt het toch! En niemand die daaraan twijfelt.

Deze uitlegging is uitsluitend van de Negers in het beschaafde deel der kolonie. De Boschnegers hebben geheel andere opvattingen over de Indianen, die zij als minderwaardige wezens beschouwen.

Toch hebben zij voor de samenstelling der kleuren van de vlag nagenoeg dezelfde uitlegging: Rood staat bovenaan, omdat de Indianen het eerst dit land bewoonden. Wit in het midden, omdat de Bakra's na de Indianen hier kwamen. En zwart (blauw) onderaan, omdat de Negers door de Bakra's ingevoerd werden.

Onder de min ontwikkelden in ons land is dan ook het denkbeeld overheerschend, dat de Indianen staan buiten de wet. In dezen zin, dat zij zich aan de bepalingen daarvan niet behoeven te onderwerpen. Volgens hen kunnen de Indianen nooit voor den rechter worden gebracht. Zij mogen, wat zij ook misdoen, niet eens gearresteerd worden, enz. enz.

Wilt U nog een „bewijs” dat de Indianen de eigenaren van het land zijn?

Dan het volgende:

Elke Indiaan heeft het „recht” den Gouverneur, op welk uur van den dag of ook van den nacht, te naderen, zonder van te voren vergunning te vragen.

Maar dit is lang niet alles.

De Gouverneur is, als een Indiaan Zijne Excellentie bezoekt „verplicht” dezen een stoel aan te bieden.

En nu komt het voornaamste: Elke Indiaan, man of vrouw, heeft het „recht” den Landvoogd bij den naam te noemen.

N. R. Crt. 15-4-'33.

Berichten uit Indië van een eeuw geleden.

Uit de Javasche Courant van 16, 18 en 20 April 1833.

Vendu-Departement.

Op de vendutie van Vrijdag 19 dezer, bij de wed. Tali-man, op Jacatra, zal mede ten elf ure worden verkocht een goede Koetzier.

Eene familie goede slaven, bestaande in eene moeder omtrent 35 jaren oud, zijnde kinder en huismeid, dispenserster, breister en naaister, hare zoon oud 18 jaren, breijer, huis- en staljongen, zijne zuster oud 17 jaren, vijfmeid, compleete fijne naaister met haar kindje, informatie ten vendu-kantore, bij den heer Macaré.

Vertrekkende schepen.

Het schip Marie Therese, Kap'tein Jaffroy, vertrekkende naar Rotterdam den 22sten aanstaanden, heeft nog plaats voor 2 of 3 passagiers, te bevragen aan den Kapitein bij N. Cezard.

Sterfgevallen.

Op den 3en April 1833 is in het garnizoenshospitaal te Ceram in het Bantamsche overleden de sergeant-majoor ANTOINE HERMANUS FILET.

Crediteuren en Debiteuren in deze nalatenschap worden verzocht zich binnen zes weken te adresseren aan

Kommissarissen in de boedel van de Wetering, 2de luitenant,

Mayer, Sergeant.

Van Week tot Week.

Van Vrijdag 7 tot Donderdag 13 April.

De G. G. verzocht den Volksraad zijn beslissing nopens de crisiscultuurordonnanties vóór 26 dezer te willen mededeelen.

Het C. v. G. heeft de volgende voordracht opgemaakt voor voorzitter van den Volksraad: 1. mr. H. J. Spit, hoofdamt. v. h. dep. v. just. 2. C. O. van der Plas, resident.

De regeering heeft op een vraag van het Volksraadslid dr. Wolff, inzake gratificatie bij het Bankatimbedrijf, geantwoord, dat de regeling dier gratificaties inderdaad niet kan worden gehandhaafd, weshalve hieromtrent met den dir. v. G. B. in overleg is getreden.

De R. v. I. hield een buitengewone vergadering over de begrooting-1934, waarvan verluidt dat de Begrotingscommissie een deficit van f 110.000.000 op de begrooting 1934 onvermijdelijk acht.

De Indische vlottende schuld in Nederland is teruggevoerd met f 115.000.000 door het aandeel van Ned.-Indië in de opbrengst van de Nederlandsche leening 1933, welke in Januari j.l. werd uitgegeven. Zij bedraagt thans f 152.000.000 tegen f 262.000.000 op 25 Maart 1932. De vaste schuld is thans uiteraard met dezelfde f 115.000.000 verhoogd.

Onder leiding van den dir. v. landb. vond een vergadering plaats ter bespreking van den vorm waarin de houtaankapbedrijven in Oost-Borneo moeten worden georganiseerd, bijgewoond door de heeren mr. ir. H. J. Kiewiet de Jonge, baron van Asbeck, een ambt. v. d. Welvaartsdienst, den hoofdinsp. v. h. boschwezen, autoriteiten van het dep. v. B. B. en den res. der Ooster-afdeeling van Borneo. Het schijnt wenschelijk geacht te worden ernstig te overwegen of een centrale behandeling van alle concessies in N.-I. niet noodzakelijk moet worden geacht.

Prachtig! Mits er voor gewaakt worde, dat het ambtelijke loodje niet onnoodig gehanteerd worde. Intusschen is het laden der Japansche booten stopgezet.

Het eerste gebouw der weverij van de Internatio nadert zijn voltooiing. Verwacht wordt dat binnenkort zal kunnen worden verhuisd. Aangevangen zal worden met het schoonmaken van het emplacement voor het tweede gebouw. Wij (schrijver dezes) blijven de industrialisatie van een, van nature landbouw gebied, onnatuurlijk en hoogst bedenkelijk achten.

In het rapport der salariscommissie zijn de A. en B. schalen vervallen. Het is aan den Raad van Departementshoofden toegezonden, die vóór 15 Mei a.s. advies moet geven.

Naar verluidt zijn onderhandelingen gaande over verlaging van de vrachttarieven der Deli Spoorweg Mij. voor het vervoer van rijst uit Atjeh naar Sumatra's Oostkust ter bevordering van den afzet van het Atjehsche rijstsurplus derwaarts.

Den beheerder van den kolenaafschepdienst der Oembilin-mijnen, den heer J. W. Eusman, is opgedragen om met een der uit Palembang vertrekkende kolenschepen van de Société des Affréteurs Indo-Chinois een reis naar Saigon te maken, teneinde aan het scheepspersoneel aanwijzingen te geven omtrent de meest oeconomische wijze van stoken van Boekitasam-kolen.

De dir. der haven te Semarang adviseert in zijn rapport inzake het sluiten van de haven van Pekalongan aan den directeur van B. O. W. tot opheffing van haven en bedrijfshaven en stopzetting van de baggerwerken.

De Raad van Justitie te Batavia achtte wettig en overtuigend bewezen, dat de heeren Vrijburg en Reens zich schuldig maakten aan het uiting geven van gevoelens van minachting jegens de regeering van Nederland.

Ten aanzien van den heer Vrijburg overwoog de Raad van Justitie, dat, indien hij zijn rede op schrift zou hebben gesteld, hij de geïncrimineerde woorden niet zou hebben uitgesproken, terwijl de heer Reens, als geoeffend spreker, weldoordacht en weloverwogen op sarcastische wijze stemming tegen de regeering maakte.

De heer Vrijburg werd daarop veroordeeld tot een boete van f 100 en de heer Reens tot een gevangenisstraf van 14 dagen, onder aftrek van den tijd doorgebracht in preventieve hechtenis.

Goed beschouwd schijnt het niet zoo héél erg te

zijn voor een landsdienaar, wanneer hij zich minachtend uitlaat over de Regeering!!!

De administrateur der Delispoorweg-Mij. ir. H. J. F. Eckenhuysen Smit, vertrok voorgoed naar Holland. Hij wordt opgevolgd door den tot administrateur benoemden secretaris der Delispoorweg-Mij. ir. A. baron van Stirum.

De gemeenteraad van Padang heeft den afbouw van een hoogdruk-waterleiding goedgekeurd. De raming bedraagt f 300.000.

De oud-gouverneur-generaal der Philippijnen en mevrouw Roosevelt kwamen uit Solo, waar zij den Garebeg bijwoonden, op het vliegveld Tjililitan te Batavia aan en vervolgens den volgenden dag hun reis.

De Holland-Indië-route is in zoverre gewijzigd, dat van Alorstar thans niet meer via Medan naar Singapore en verder naar Palembang-Batavia gevlogen wordt, doch direct naar Singapore-Palembang-Batavia. De K. N. I. L. M. onderhoudt echter haar aansluitenden dienst Medan-Singapore v. v. Verder zijn vertrek van A'dam en van Bandoeng zóó geregeld, dat de vliegpost uit Londen, respect. uit Soerabaja-Semarang medegenomen kan worden. Behalve dat Batavia-Singapore v. v. daardoor een dubbele verbinding heeft, wordt de post uit Londen in 8 dagen naar Singapore, en die uit Singapore in 7 dagen naar Londen vervoerd. Hulde aan de K. L. M.

Mr. Hart is benoemd tot erelid van de Bonden van eigenaren in Ned.-Indische ondernemingen, waarna hij in de laatste vergadering, onder zijn presidium, is gehuldigd.

Uit de indexcijfers van het Centr. Kant. v. d. Statistiek blijkt, dat de voedingskosten voor een Europeesch gezin sinds Maart 1932 met 15, sinds 1929 met 35 procent zijn gedaald. De voedingskosten voor een Inheemsch gezin zijn sinds Maart 1932 met 22 en sinds 1929 met 59 procent gedaald.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

FIRMA

G. J. van Gils

NACHTEGAALSTRAAT 58
TELEFOON 12173 - UTRECHT

BINNEN-EN BUITENLANDSCH GEDISTILLEERD
BELEGEN WIJNEN - BIEREN - LIMONADES

5402

Café-Restaurant

"HET HOF VAN BERLIJN"

Papenstraat 32, Den Haag — Tel. 1-1-1-7-1-3 — 1-1-0-8-0-8

Zalen voor Partijen en Feesten disponibel.
Het Café-Restaurant voor gedistingeerd publiek
Aanbevelend,

5287

HENK SLOENHEK

FIRMA LAÏET EN JANSEN - UTRECHT

KLEERMAKERIJ 5168

KEISTRAAT 5 — TELEFOON 10418

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”
— Coupeursbezoek door geheel Nederland —

Voetonderzoek

Afdoende behandeling van alle voetongemakken
Maat- en Orthopaedisch schoenwerk
Steunzolen naar gipsmodel

Pedicure Fa. M. Sipkes

J. C. Hollants

Westeinde 174-174a, Den Haag — Telefoon 331442

Gratis voetonderzoek en advies.

Het aanbevolen adres door H.H. Doktoren. HET
adres voor gemakschoenen. 5409

Rusthuis „MON REPOS” Juliana van Stolberglaan 78
Den Haag — Tel. 720444
Biedt ruime gelegenheid voor opname van rustbehoevende, herstellende en bedlegerige patiënten. Deskundige verpleging en geneeskundige hulp aan het huis verbonden. Overigens keuze geneesheer vrij. Dag en nacht verpleging. Prospectus wordt op aanvraag gezonden. 5120

Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf

Haagsche Kunstbelangstelling.

's Gravenhage is een stad, waarin kunst op allerlei gebied geboden wordt. Er valt te genieten met oog en oor, voor verstand en gemoed beide, zoowel langs Oosterschen als Westerschen weg.

Zoo werd er onlangs in de *Haagsche Kunstkring* door den Indischen danser, *Indra Ramosay*, een avond aan symbolische, Hindoesche dansen gewijd, welke zeker vele toeschouwers, met den heer Henri Borel, aan de Javaansche danskunst hebben doen denken.

Terecht merkte deze criticus bij zijn verslag in „Het Vaderland”, o.m. op:

„Evenals bij de gestyleerde Javaansche dansen is de blik van den danser steeds zóó geconcentreerd als in het onzienlijke, dat hij het publiek en de omgeving niet waar schijnt te nemen.

„De Hindoesche (en Javaansche) dansen zijn oorspronkelijk niet zóó maar lichaamsbewegingen, maar zijn geïnspireerd door den geest, die er het rythme van vormt. Het innerlijke bestemt hier het uiterlijke. Zij zijn daardoor eigenlijk magische bewegingen, en het is niet het plezier, het amusement, zooals in Europa, maar de z.g. „bhakti” (slechts zeer gebrekkig vertaald door: devotie en geloof), die er de heilig levengevende bezieling van is”.

Volgens de Fransche bladen ontwerpt *Indra Ramosay* zijne dansen naar traditioneele overleveringen van den ouden tijd, zooals ook *Raden Mas Jodjana* doet. Het zou zeer aantrekkelijk-leerzaam zijn, vergelijkingen te trekken tusschen de uitvoeringen dezer beide Oostersche danskunstenaars.

Borel merkt daarbij op:

„Bijzonder interessant is te zien, hoezeer vele standen, gebaren en bewegingen op die van Javaansche dansers lijken. Nu en dan is hierbij te bemerken, dat die van de Javanen strenger gestyleerd zijn, hoewel daardoor minder soepel en gracieus misschien.

„Alles in alles een avond van wondere schoonheid. Men merke hier op het verband tusschen de muziek, die de *raga's* en *ragini's* (wijzen, melodieën) speelt en de dansbewegingen (ook het rhythmische rinkelen der voetringen hoort er bij). Er is hier een compromis gemaakt tusschen Oostersche en Westersche instrumenten. *Turun Goshal* speelt schitterend rhythmisch de Oostersche *tabla* (een hand-trom), mevr. *van Suchtelen-Kolf* bespeelt zeer goed een Westersche fluit en de heer *Peter van Hoboken* de vleugelpiano, waarop hij op waarlijk bijzonder verdienstelijke wijze benadert wat het op een Indisch instrument zou moeten zijn. Hij heeft daartoe, hoor ik, in Indië opgenomen grammofoonplaten gebruikt. Men kan niet anders zeggen dan dat pianowijze niet dichter bij Indische *raga* kan komen en dat *Peter van Hoboken* de uiterste grens heeft weten te bereiken, die hier mogelijk was.

„De danser danst met naakt bovenlijf en superbe gedrapeerde soepele zijden ondergewaden van verrukkelijke kleur.”

***

Naar wij hopen, zullen deze dansen hier nog wel eens worden herhaald en dan onder de „Indische” Hagenaars, die zich vrij weten te maken van Westersche dansopvattingen, zeker vele warme bewonderaars trekken.

***

Op een geheel ander kunstgebied hield dezer dagen *Hans van der Stok* een voordracht op de tentoonstelling van anthroposofische kunst, op den Ouden Scheveningschen weg 12, te 's-Gravenhage. Hij is een kleinzoon van wijlen *Mr. P. J. Troelstra*, en aan de Wallofschule te Stuttgart opgevoed als stiefzoon van den bekenden anthroposofischen architect *Paul Bay* uit Beatenberg, die tevens zijn leermeester was. Daarom voelde de jonge spreker zich dan ook gerechtigd, als de vertolker van *Paul Bay's* opvattingen op te treden.

Hij begon met te zeggen, dat anthroposofische kunstenaars telkens en telkens antwoord moeten geven op de vraag van buitenstaanders: „Waarom snijden jullie toch alle hoeken af?”

En vervolgde:

„Ik wil trachten deze vraag te beantwoorden,

REISBUREAU LISSONE N.V.
AMSTERDAM

Leidschestr. 5 — Dam 10

BOEKT UW SCHEEPSPASSAGES NEDERLAND-INDIË
PER HOLLANDSCHE OF BUITENLANDSCHE LIJNEN
VRAAGT INLICHTINGEN OVER ONZE GOEDKOOPE ZOMERREIZEN

5033

maar daarvoor is noodig, dat gij hoorders u met den rechten hoek, met den kubus bezig houdt. Als men in de geschiedenis terug gaat, vindt men in den Egyptischen tijd, voor het eerst in de geweldige pyramiden, den vierhoeksvorm. Van één punt uit wordt in 4 sterk hellende driehoeksvlakken de vierhoek op de aarde neergezet. Sindsdien heeft deze vorm de heele architectonische ontwikkeling beheerscht.

„Wat is de oorsprong van den rechten hoek? Het kruis, niet alleen teekenen des doods, maar de dood zelf. Een horizontale lijn heeft nog beweging, een verticale ook, maar als een horizontale lijn een verticale doorsnijdt, dan houdt feitelijk alle beweging op en de dood is daar.

„Beschouwt men uit dit gezichtspunt de vlakken van een kubus, dan moet men erkennen, dat deze vlakken geen verband met elkaar vormen; ze staan los van elkaar, elk op zichzelf. Elk vlak is een wereld op zich zelf en het trekt zich van de andere niets aan.

„Als men echter een hoek afsnijdt — spr. teekende den kubus zonder en met afgesneden hoek — dan ziet men dadelijk, dat drie vlakken verband met elkaar houden. Ziedaar die reden waarom de anthroposofische kunstenaar de hoeken afsnijdt.

„Wanneer men deze principiele gedachte verder ontwikkelt, komt men vanzelf in het sociale gebied. Gaat het ook daar niet om wederzijdsche betrekking en het rekening houden met elkaar? Voor den oorlog dook een richting op, welke zich ook wilde losmaken van den rechten hoek. Dat was de „Jugendstil”. Men werkte den rechten hoek weg onder weelderig versierde en krachtlooze vormen.

„Na den oorlog is de Nieuwe Zakelijkheid gekomen. In dien stijl zet de revolutionaire, moderne mensch de naakte waarheid van rechten hoek, den dooden vorm, meedoogenloos voor het oog der menschen.

„Tusschen die twee tijdperken werd te Dornach het Goetheanum gebouwd, dat een nieuwe vormenwereld in het leven riep, welke tot op heden eenig in haar soort zich in de kunstgeschiedenis handhaaft. Spr. verwacht van Steiners geest ook een nieuwe vormgeving in de kunst.”

Het is wel zéér belangwekkend en opbouwend om op dergelijke wijze uitleggingen over deze nieuwe kunstrichting te krijgen en zich daardoor meer er in te kunnen verdiepen.

Het bracht ons de richting in herinnering, waarmede een groot kunstenaar is gegaan, die in zijn Vaderland eerst niet geëerd, zijn weg vond in Duitschland en hier in Nederland, tot dat hij nu onlangs in Brussel erkend werd als de grootsche Belgische bouwmeester, n.l. prof. *Henri van de Velde*.

De correspondent van „Het Vaderland” schrijft over hem o.m.:

„Toen hij jong was en met een heilig vuur het evangelie der nieuwe kunst verkondigde, heeft men hem uitgelachen en hem allen steun onthouden, zoodat hij, om zijn werk te kunnen beginnen, verplicht was om elders het vertrouwen te zoeken, dat hij in zijn vaderland niet vond. De groothertog van Saksen-Weimar riep hem naar Weimar, waar hij hem op een royale wijze in staat stelde om zijn idealen te verwezenlijken. De oorlog heeft dit goede werk verstoord, zooals hij alles wat schoon, edel, onbaatzuchtig was, verstoord heeft. Van de Velde vond toen een toevlucht en het onontbeerlijke begrip van zijn streven in het Europeesche architectuurland bij uitnemendheid: Nederland. Toen hij na de wereldramp in zijn vaderland terugkeerde, vond hij daar wederom tegenwerking en onkunde. Maar nu mengde zich nog een ander element in het gecompliceerde misverstand, dat zoo langen tijd België en Van de Velde gescheiden gehouden heeft. Men verweet hem namelijk zijn werkzaamheid in Duitschland! Waarlijk, de chauvinisten houden er een wonderlijke logica op na. Eerst verjagen zij een kunstenaar door het hem on-

mogelijk te maken zijn kunstenaarstaak te voltooien en later verwijten zij hem, dat hij zich heeft laten verjagen! Gelukkig bleek er ook in Brussels leidende kringen een kern van verstandige mannen te zijn, die inzagen dat het dom zou zijn om een man van eminente bekwaamheden en Europeesche faam nog langer van zijn vaderland vervreemd te houden. Men heeft mij verzekerd, dat koning Albert, die een bijzonder scherp gevoel voor nationale waarden heeft, al zijn invloed aanwendde om aan Henri van de Velde de plaats te geven, waar hij uit hoofde van zijn talenten en zijn positie recht op had.”

Zoo is het met meerdere groote geesten gegaan, met de pioniers aan wie wij toch zoo ontzaglijk veel verschuldigd zijn, hetgeen wij helaas dikwijls veel te laat inzien.

De hulde van Henri van de Velde bestond te Brussel uit een tentoonstelling, een academische zitting en een ontvangst. De eerste werd ingericht in de nieuwe kunstzalen Dietrich op het Museumplein, de tweede had plaats in de kleine zaal van het *Palais des Beaux-Arts* en voor de receptie had men het pompeuze kader van Brussels chicste hotel, *Astoria*, gekozen. Een niet gelukkige keuze, waar het een der voormannen van de gemeenschaps- en dus volkskunst gold.

De expositie geeft een uitstekend overzicht van Van de Velde's ontwikkeling.

De academische zitting werd geopend door den minister van Onderwijs en Kunst, den heer Maurice Lippens, die in het Fransch een oorspronkelijk in het Nederlandsch gestelden brief van Koning Albert voorlas, waar deze in welgekozen termen van zijn groote bewondering en genegenheid voor den gehuldigde in getuigt.

Daarna nam Van de Velde zelf het woord. Met tact en in sobere woorden schetste hij zijn eigen ontwikkelingsgang, en in verband daarmede den groei van de moderne bouwkunst in Europa. Hij vertelde hoe in de eenzaamheid van de Kempen, door lectuur en nadenken, twijfel aan het schilderij in hem ontstond, een twijfel, welke zoo sterk werd, dat hij onmogelijk zijn schildersloopbaan kon voortzetten. Tegelijk daarmede ontdekte hij de zineloosheid en de leegheid, de ijdelheid en het egoïsme van het Fin-de-Siècle-leven en de Fin-de-Siècle-esthetica. In die eerste periode vond hij voor zichzelf de axioma's, welke tot heden toe zijn opvatting bepaald hebben.

Hij roemde *Berlage* als een der grootste bouwmeesters en eindigde met de woorden:

„Ons levensdoel is en blijft om tot het laatste oogenblik te zoeken naar: „*ce qu'il y a d'humain dans la création de la divinité et de divin dans les créations de l'homme.*”

Ditzelfde gezegde lijkt ons volkomen toepasselijk ook op de Indische kunst-uitingen en hare beoefenaars.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Japan en Ned.-Indië.

De Duitsche uitdrukking in den wereldoorlog: „Hoe meer vijanden, hoe meer eer”, schijnt thans ook in Japan opgang te maken. Goethe zei eens: „Een man, die iedereen tot vijand heeft, dat moet een kerel zijn”. Hetzelfde is ook van toepassing op een volk. Tegen de gehele wereld echter heeft nog nooit een volk het kunnen houden. Japan heeft in de wereld tal van vrienden, die zijn toestand begrijpen. Het is onnoodig, ja zelfs gevaarlijk al die medevoelers met zijn fatum van zich af te stooten. Het is niet alleen door de *offervardigheid* van den Japanner voor zijn land, dat Japan nog nooit een vijandelijken inval te doorstaan heeft gehad, maar vooral door de *strategische ligging* van Japan, welke eenige overeenkomst heeft met die van Engeland. Japan is niet zooals Engeland omringd door krachtige zeemogendheden, doch slechts door een ter zee onmachtig

China en Rusland en verder door Europeesche en Amerikaanse koloniën, slechts in het bezit van zwakke eskaders.

Te Amsterdam liet de heer *Matsuoka* in een interview („Alg. Hbld.") zich als volgt uit: „Mijn gedachten gaan uit naar de vraag, of b.v. in een nog zoo onontgonnen gebied als *N. Guinea* ook de Japanners niet op nuttige wijze werkzaam zouden kunnen zijn voor het tot meer welvaart brengen van dat deel van Ned.-Indië, natuurlijk in aangename samenwerking met de Nederlanders". Een Japansch blad, schrijvende over de „*Nayo*" (Zuidzee-eil.), dikt die woorden aan en hemelde Ned. Nieuw-Guinea op tegenover Sumatra. Japan wil toch niet beveren, dat het zijn bevolkingsteveel zou kunnen loozen in die hel, nog minder, dat het tastbare handelsmogelijkheden daar ziet? Het *Soer. Hbl.* (9/3, 2de bl. „Japan en Nieuw-Guinea", *J. G. B.*) acht zich „clever" genoeg om te weten, dat er *N. Guineasche* baaien zijn, welke op slechts 600 mijl afstand gelegen zijn van het Australische Port-Darwin, en dat wederom slechts 600 mijlen die baaien scheiden van de Pelew-groep, welke de Zuidelijksche schakel vormt van Japan's nautisch sterke barrière tegen een vijand, komende van den Oostelijken Pacific. Die kwestie raakt *Ned.-Indië* echter slechts indirect. Anders staat het met andere mogendheden, welke direct getroffen zullen worden, wanneer Japan's vreedzame penetratie uit zou loopen — en dat zou het op den duur — in het ook op *N. Guinea* scheppen van een basis-mogelijkheid. „*La guerre est une question de positions!*"

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (7/3 „Japansche indrukken"; 3de bl. „In het Oosten"; 7 en 8/3 „Japan en Volkenbond"; 13/3 „Aspirant kolonistoren"; „De stemming in Japan"), de *Java-Bode* (13/3 „Japan en N.-Guinea", *Z.*) en *De Loc.* (9/3, blz. 15 „*Matsuoka*"; 13/3, blz. 18 „Japansche luchtbases in ons Borneo", een canard).

Spoorwegaanleg Djeddah—Mekka.

Koning Ibn Saoed voert onderhandelingen met eene groep Britsch-Indische financiers voor den bouw van een spoorlijn van Djeddah naar Mekka. Er is een druk transport van auto's en bussen tusschen beide steden; de veilige tocht (80 K.M.) is in enkele uren volbracht. Koning Ibn Saoed streeft naar het invoeren van allerlei verbeteringen, doch heeft rekening te houden met de orthodoxe gevoelens zijner eigen stamgenooten uit Nedjd (Centraal Arabië), door ons Wahabieten genoemd. Het gebruik eener installatie der „draadlooze" te Medina werd door hen onmogelijk gemaakt; zij moest later worden afgebroken. De koning had meer succes met den aanleg eener telefoonlijn van Mekka naar Djeddah, en in die stad. Er ligt reeds eene spoorbaan, de z.g. Hedjaz-baan, welke van Damascus over Deraa en Maän naar Medina loopt. Het is duidelijk dat, indien Ibn Saoed lang aan het bewind blijft, ook de verbinding Mekka—Medina mettertijd tot stand zal komen. Elke verandering van het transport, welke de bedevaart vergemakkelijkt en goedkooper maakt, zal — n. h. o. van *De Loc.* (9/3, blz. 17 „Spoorwegaanleg", *Z.*) — meer pelgrims trekken. Er is een groot verschil tusschen de enkele duizenden bedevaartgangers die een halve eeuw geleden jaarlijks uit Indië naar den Hedjaz trokken, en de 40.000 man die er, vóór de malaise, in één jaar heen reisden. Er was een tijd waarin ook onze regeering in den hadji een min of meer gevaarlijk man zag, door zijn grooten invloed op de bevolking. Toen was de bedevaart vol gevaren; men voer in kleine booten naar Arabië, terwijl de reis in dat land zelve veel gevaar opleverde. Hij die haar volbracht had iets bijzonders gepresteerd en had allicht zekeren invloed. Niets heeft dien invloed sneller en sterker verminderd dan de kolossale toename van het aantal bedevaartgangers. Goede schepen vervoeren hen, en aan boord zijn diverse vitamine-preparaten voor pelgrims. Deze stappen in een taxi en rijden naar Mekka. Al vergt de bedevaart, vooral tengevolge van het feit dat Javaansche pelgrims onnoodig lang — meerdere maanden — in den Hedjaz blijven, nog tal van slachtoffers aan verschillende ziekten, zij is geen avontuur meer als vroeger. Zoo is de bedevaart thans eene reis, waarvoor noch bijzondere energie, noch buitengewone geloofsijver noodig is. Dit heeft zijn natuurlijke reactie gevonden in de belangrijke vermindering van den invloed der hadji's; de tijd is voorbij waarin men hen als een gevaar zag. Het wordt alles zó eenvoudig, dat het zijn bijzondere betekenis verliest. Zoo slijpt alles af, onder den invloed van het moderne verkeer, dat woestijnen hare verschrikking ontnemen, en bedevaarten hare gevaren... en betekenis.

Recht voor allen!

Door het hoofdparket in Indië werd overwogen, welke maatregelen dienen te worden genomen tegen één der groote Inlandsche partijen, wier actie herhaaldelijk blijk geeft van deloyaliteit en anti-Westerschen zin. De voorgestelde en bij de Regeering in overweging zijnde maatregel is niet opportuun. Er zijn allereerst maatregelen noodig tegen Europeesche organisaties, en Europeanen, die hier onrust stoken, de Overheid aantasten en belee-

digen, en eene doelbewuste anti-gezagsactie voeren.

Er moet — n. h. i. van de *Java-Bode* (11/3 „Recht voor allen", *Z.*) — recht zijn voor allen, zonder onderscheid van rang of ras. De Regeering hoede zich er voor, Westersche onruststokers een anderen maatstaf aan te leggen als zij aan Oostersche doet. Integendeel, voor eerstbedoelden kan de meer beperkte mate van verantwoordelijkheid, welke men geneigd is te doen gelden jegens den Inlandschen schuldige, niet gelden. Hem belaste men met de volle maat, hem straffe men het eerst, vooral: het zwaarst. Want zij die het geweten hebben, en tóch gedaan, zullen dubbel worden gecorrigeerd. Men houde in het oog dat de Regeering allicht geneigd was, bij de afweging der vrijheid van spreken en schrijven welke den Europeaan in Indië moet worden gelaten, te veel te zien naar het Moederland, en wat dáár als norm geldt. En zoo kon het voorkomen dat in Indië Europeanen rondloopen op wie, zonder vorenbedoelde vergelijking met Nederlandsche mogelijkheden, reeds lang de exorbitante rechten hadden moeten zijn toegepast. Die fout moet dringend worden hersteld. Men begrijpt thans duidelijk wat onder bepaalde omstandigheden moet worden gedaan en men zal toeslaan zoodra dit wenschelijk en noodig is. Wanneer thans in Holland de Regeering verplicht is, onder den druk der nationale en internationale schande, welke de miterij bij de Marine over haar en ons allen heeft gebracht, zeer krasse maatregelen te nemen tegen de bonden en personen aan wier actie deze ellendige historie is te wijten, dan vergete men niet dat de al te toegeevende houding der Moederlandsche Regeering oorzaak was van de slechter geworden mentaliteit der bonden. Colijn zegt: dat verzet tegen de Overheid geene uiting is van democratie. Goudriaan, sociaal-democraat, zegt hetzelfde. Hieruit trekke iedere Regeering lessen. Men verwacht, men vordert van haar dat zij zich zal handhaven, en niet van hare plaats zal laten dringen door iedereen die zich dit genoeg wil permitteeren.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (13/3 „Aiziet!" *Z.*; „Onze Marine", betr. opleiding officieren, *Dr. Vermast*) en het *Soer. Hbl.* (7/3, 2de bl. „Het gezagsinstrument", *J. G. B.*; 8/3, 3de bl. „De Officiëren der Zeven"; 10/3, 2de bl. „Een advocaat", *J. G. B.*; 11/3, 3de bl. „Wie zwijgt stemt toe").

Het specialité vraagstuk.

In een brochure van den heer F. G. E. Osten wordt front gemaakt tegen den ongelimiteerden vrijen invoer van patentmedicijnen in Indië. Een groote stroom van allerlei meer of minder waardelooze middelen vinden hun weg naar Indië; in Europa zijn de grenzen gesloten voor import van deze middelen, gedeeltelijk door zware invoerrechten, gedeeltelijk omdat er een zeer strenge controle wordt toegepast. De meeste van deze middelen zijn wel ongevaarlijk of waardeloos, maar niet altijd.

Het heeft het *Soer. Hbl.* (13/3, 2de bl. *J. G. B.*) altijd bevreemd, dat de *Dienst van Volksgezondheid* geen einde maakte aan het „Drogisten"-spel van handelaren in P. & D. en niet-gediplomeerden; geen einde aan den vrijen verkoop van alle patentmedicijnen, waaronder sterk werkende en gevaarlijke, door elke willekeurige toko; geen verbod nog heeft uitgevaardigd aan grossiers en importeurs om aan anderen dan apothekers en drogisten b.g. geneesmiddelen te verkoopen. De D. V. G. bringe eens een bezoek aan elke willekeurige Chinese toko, waar geneesmiddelen en patentmedicijnen aangeboden worden. Men bezie eens de lijst van grootste giften in het Geneeskundig Jaarboek van de I. G. Farbenindustrie. De D. V. G. neuze eens waarom „overal verkrijgbaar" zijn Ephedrintabletten, Pyramidontabletten „Bayer", Veramon, Atophan, Vigantol, Veronaltabletten, Allonal-tabletten, Sajodintabletten, enz., enz. Alle middelen, waarvoor door middel van circulaire rechten streeks aan den verkooper door den importeur reclame wordt gemaakt! Het is toch gebeurd, dat in een toko voor P. & D. „Dicodid-tabletten" zijn gevraagd! Een andere toko, een hadji, bestelde doodkalm maar eventjes Emetine ampulles, want dat was betoel baik! Men ga naar elk binnenplaatsje en vermake zich met wat iemand vlug en zeker naar een beter hiernaars kan doen verhuizen! Barang tangoeng baik, moerah betoel! U zult geholpen worden van „obat koewat" of „obat peroet" tot en met „Salvarsan", indien U zulks wenscht! Kaloe tida ada, sedikit hari lagi. Al mag men veronderstellen, dat een deel van het Europeesch publiek voldoende omtrent werking, gebruik enz. kan ingelicht zijn, het gros staat onwetend aan de grootste gevaren bloot. Er zijn voldoende gevallen van vergiftiging bekend door vrij onschuldige kalmeeringsmiddelen als „Bromural", „Adalin", enkel omdat de patiënt om vlugger te kunnen slapen een te groote dosis genomen heeft! Dit alles is te danken aan de reclame en den vrijen verkoop! Het *Soer. Hbl.* dringt er op aan, dat de Regeering maatregelen treffe, opdat het beheer van apotheken en drogisterijen, alsmede de groothandel en distributie van chemicaliën en patentmedicijnen blijve voorbehouden

aan gediplomeerde krachten! Voorts, dat de controle, uitgeoefend door den Dienst van Volks Gezondheid op apotheken enz. zich niet alleen en uitsluitend tot het „Opiumregister" beperke, maar ook de wet van artsensijverkoop op niet-deskundigen en niet-bevoegden toepasse! Verder, dat de verkoop van alle geneesmiddelen en patentmedicijnen uitsluitend geschiede door apotheken en drogisten. Voorts, dat, evenals apotheken alleen door een apotheker kunnen worden beheerd, elke chemicaliënhandel of drogisterij worde beheerd door een assistent-apotheker! Ten slotte, dat de levering en verkoop van bovengenoemde artikelen door den groothandel alleen en uitsluitend moge geschieden aan bevoegden!

Een vonnis van vèrgaande strekking.

In de *Ind. Crt.* (7/3) komt een artikel voor, inzake een vonnis, waarbij een Chineesch werkgever te Lasem, die in 1930 een inlandsche vrouw voor een jaarloon van f 15 (zegge vijftien gulden) in dienst had genomen, om haar schuld aan hem af te betalen, is veroordeeld tot f 500 boete wegens overtreding van Stbl. 1872 no. 114.

In verband met dit vonnis geeft het *Soer. Hbl.* (8/3, 2de bl. *J. G. B.*) een beschouwing over het pandelingschap, een adat-instituut, dat oudtijds sterk in den Indischen Archipel verbreid was, en waarvan de overblijfselen zich nog krachtiger staande houden, dan door het groote publiek met recht verwacht mocht worden. Hoofdkenmerken dezer instelling zijn, dat de pandeling tot zekerheid van schuld zijn persoon afstaat aan den pandnemer, die het recht verkrijgt van den pandeling arbeid te vorderen, totdat de schuld is afbetaald. Het is duidelijk, dat in werkelijkheid de schuld vaak nooit afbetaald wordt, omdat de schuldenaar door zijn armoedig bestaan gedwongen wordt telkens opnieuw voorschot te vragen. Er bestaat dan ook in de practijk niet zooveel verschil tusschen pandelingschap en slavernij. Reeds in het begin van de 19de eeuw was het nemen van pandelingen op Java en Madoera verboden; het Reg. regl. van 1854 handhaafde het bestaande verbod, terwijl bij Stbl. 1872 No. 114 het nemen van pandelingen in geheel Ned.-Indië verboden werd onder strafbedreiging. Toch leverde het onderzoek door de arbeidsinspectie ingesteld naar de arbeidstoestanden in de batikkerijen, resultaten op, welke wezen op eene herleving van het pandelingschap in de verhouding tusschen de Chineesche eigenaren der batikkerijen en de Inlandsche „pengobengs" in die industrie. Het kwaad steekt vooral in het gebruik van z.g. koelies-tahoenan, die zich voor een jaarloon van f 10 tot f 15 verbonden om in de batikkerijen te werken en schulden maakten, welke nooit konden worden afbetaald.

Ofschoon het vonnis door alle weldenkenden wordt toegejuicht, rijst toch de vraag tot welke consequenties dit zal voeren, wanneer het ook wordt toegepast op de onderlinge verhoudingen in de Inlandsche maatschappij, waar de z.g. jaarkoelies vaak in dezelfde omstandigheden verkeeren. Het *Soer. Hbl.* hoopt dat het belangrijke vonnis zal leiden tot het aanbinden van den strijd tegen dit euvel, dat in de verborgenheid nog voortwoekert op Java en Madoera, hoewel het verbod van het nemen van pandelingen reeds een eeuwlang in onze hoogste Staatswet staat neergeschreven. De adat heeft nu eenmaal een taai karakter. De kleine man moet verdedigd worden tegen zichzelf en tegen zijn uitbuiters.

De *Java-Bode* schrijft over „Centrale Volkscredietbank" (14/3; een pleidooi tegen het plan-Fruin), *De Loc.* over „Minangkabau" (13/3, blz. 7, *Moh. Saleh*).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De Volksbeweging.

In verscheidene bladen is geprotesteerd tegen de van politie- of bestuurszijde namens den Proc. Generaal ontvangen waarschuwing om geen commentaar te leveren op de miterij der „Zeven Provinciën" en — later — ook op de wilde-scholen-ordonnantie.

Adil (8 Febr.), die uit de omstandigheid dat de Europeesche pers en ook een deel der Inheemsche en Maleisch-Chineesche, wél lange beschouwingen over de miterij gaf, opmaakt dat deze „breidel" of „muilkorf" blijkbaar slechts voor bepaalde Inheemsche bladen bestemd is, komt tegen deze ongelijke behandeling op, voert o.m. aan dat het niet *Adil* is, die salarisvermindering gekregen, vergaderingen belegd en oproer gepleegd heeft en deswege in de gaten gehouden moet worden! Wij beseffen — zegt het blad —, dat de macht aan de Regeering is, doch weten tevens dat de uitoefening van die macht met rechtvaardigheid gepaard dient te gaan. Als de maatregel slechts op bepaalde bladen van toepassing is, lijkt hij op „verdachtmaking" van die bladen. In het nr. van 11 Febr. deelt het blad mede, bij informatie bij het plaatselijke blad Darmo Kondo vernomen te hebben dat dit hetzelfde verbod ontvangen had. Daarna is echter een door den Chef der Recherche

persoonlijk gegeven mededeeling ontvangen dat er geen sprake was van een verbod, doch dat aan den rechedienst opgedragen was, de bona fide pers te waarschuwen om geen commentaren te plaatsen welke tot verscherping der verhoudingen aanleiding zouden kunnen geven of de gemoederen zouden kunnen verhit-ten.

In de nrs. van 16 en 17 Febr. op deze „beperking van de persvrijheid” terugkomend, begint *Adil* met er op te wijzen dat in den laatsten tijd het optreden van de politie op vergaderingen veranderd is: kreeg vroeger een spreker eerst een waarschuwing en werd hem bij herhaling pas het woord ontnomen, thans wordt zonder voorafgaande waarschuwing de vergadering ontbonden. Hetzelfde overkomt nu ook de pers: het blad verwijst naar de meening van het Alg. Ind. Dagblad hieromtrent, volgens welke het verbod de grenzen der wenschelijkheid overschrijdt en de opmerking van de *Sin Po* (14 Febr.) dat indien een blad als het A. I. D. zoiets zegt, men aannemen kan dat die beperking van het woord meer is dan noodig geacht zou kunnen worden. De *Adil*-redactie onderschrijft een en ander: de reeds beperkte persvrijheid is thans nog meer aan banden gelegd. Nog voordat men iets geschreven heeft, krijgt men een waarschuwing. Dit is in het geheel niet noodig, daar er al genoeg beperkende bepalingen bestaan, als art. 151 bis en ter. Het feit dat „geen bespreking van verzet van welken aard ook tegen overheidsmaatregelen kan worden geduld”, zal, wanneer door den P. G. bedoeld wordt dat er niet de minste critiek op de regeering mag worden gelanceerd, betee-kenen dat het heelemaal afgelopen is met de persvrij-heid. Het blad meent dat het op den weg ligt van den Inh. Journalistenbond om in deze zaak stappen te doen.

Naar aanleiding van de door het Volksraadslid Soekardjo Wirjopranoto aan de Regeering gestelde vran-gezaken door het Europ. bestuur aan verschillende vereenigingen gezonden circulaires, zegt de *Adil*-redactie dat, wanneer in Ned.-Indië toch geen vrijheid van het woord voor het volk gegeven wordt, het beter ware alle op schrift gegeven erkenningen van de vrij-heid van vereeniging en vergadering te niet te doen. Die erkenning „voor de leus” is slechts grievend voor het volk. Schr. wijst op de materiele schade zoowel als de moreele nadeelen van een door de politie ontbonden vergadering en vraagt of het niet voor de hand ligt dat dan een andere weg gezocht zal worden. Ronduit moet nu verklaard worden of er vrijheid heerscht of niet. Als er werkelijk vrijheid bestaat, schaffe men al deze recente maatregelen af. De bestaande wetten zijn voldoende. Het is hard noodig dat de regeering haar hou-ding tegenover de volksbeweging corrigeert.

De *Darmo Kondo* van 18 Febr. is het eens met de strekking van de door het Volksraadslid Soekardjo aan de Regeering gestelde vragen: het blad is van meening dat de daarbij bedoelde verbodsbepalingen tot onge-wenschte gebeurtenissen zouden kunnen leiden, zoowel voor de Reg. als voor de samenleving en vertrouwt dat de Reg. er inderdaad slechts een veiligheidsmaatregel mee bedoelt. Toch wil het blad er op wijzen dat de ge-troffenen, wie rechten worden beknop, de zwaarte van dien maatregel zullen voelen. Die rechten zouden juist kunnen voeren tot heil en veiligheid van het algemeen, omdat dan door de Reg. maatregelen zouden kunnen worden genomen, die het algemeen gevoel bevredigen. Het blad waarschuwt voor de kwade gevolgen van het onwetend blijven omtrent datgene wat het volk denkt en zegt wanneer de Regeering de persvrijheid aan banden legt en vraagt behalve intrekking van de door den heer Soekardjo bedoelde, ook opheffing van alle andere verbodsbepalingen tegen de pers. In het nr. van 20 Febr. schrijft de *Darmo Kondo* wederom over den „Persbreidel”, onder het motto: „Schuldigen worden gestraft, dat is natuurlijk. Het vaststellen van de schuld evenwel is moeilijk”. Schrijver sympathiseert ten volle met het door het A. I. D. in „Mataram” aan de Regeer-ing gestelde verzoek om positieve mededeelingen te doen omtrent wat geoorloofd is en niet.

De *Sinar Deli* van 15 Febr. wijdt een lang hoofd-artikel aan het politieel optreden te Medan in ver-band met het publicatieverbod. In een bijeenkomst van de plaatselijke bladen ter bespreking van de sedert de muiterij op de „Zeven Provinciën” door de politie genomen maatregelen werd besloten telegrafisch bij den Proc. Generaal, den voorzitter der Nationale Frac-tie in den Volksraad en den Inh. Journalistenbond te Batavia te protesteeren tegen de „censuur”. Den mor-gen volgende op deze bijeenkomst kregen de betrokke-nen telefonisch bericht van de gewestelijke Recherche dat van dien dag af de censuur was opgeheven. De redactie verklaart in haar tienjarige krantenervaring nog nooit zulk politieel optreden te hebben meege-maakt.

In de *Sin Tit Po* van 16 Febr. wordt geschreven dat

tegenwoordig aan de politie een macht ten aanzien van vergaderingen is geschonken die een element van willekeur bevat. Ze kan de vergadering ontbinden wanneer ze maar wil. Dit is in strijd met de bedoeling van de wet op het recht van vereeniging en vergade-ring. Uit het bericht over de Partindo-vergadering te Buitenzorg blijkt dat er inderdaad willekeurig wordt opgetreden. Schrijver is van meening dat hiertegen met kracht moet worden geprotesteerd door heel de volksbeweging. Als ook dat protest wordt verboden, „wascht schr. zijn handen in onschuld” ten aanzien van wat later gebeuren kan. Hij heeft nu genoeg ge-waarschuwd.

Timboel, een bezadigd blad, betreurt in het nr. van Febr. de muiterij op de „Zeven Prov.”. Het was een ondoordachte actie, gedreven door primitieve roman-tiek, welke actie in geen enkel opzicht verband hield met die van de volksbeweging. Met klem wordt dan ook opgekomen tegen de wijze waarop van Europee-sche zijde op het gebeurde is gereageerd, die meer aan „paroxysme van chauvinisme” dan aan eerbiedwaardig nationaal gevoel doet denken. Tegen de luidruchtige commentaren van genoemde zijde, waarbij de ge-beurtenis tot een anti-Inlanders-zaak werd opgeblazen en v rvormd, stelt het blad de z.i. rustige, terughou-dende en niet prikkelende wijze waarop de kwestie van Inheemschen kant is behandeld. Dit is voor het blad een bewijs hoeveel kalm zelfvertrouwen de nationale beweging al heeft verworven. Verder is *Timboel* van meening dat het weinig goeds voorspelt dat het hui-dige politieele optreden tegenover de volksbeweging aan de nationale fractie in den Volksraad aanleiding kon geven daaromtrent der Regeering vragen te stel-len, welke op een onbevredigd gemoed wijzen. Men is op drift.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit over-zicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 37 van 11 Maart: Goederenschen. (Een oplossing voor de rubbercontrole. Na de regeerings-moeienis met tin-, suiker- en theeproductie, komt ook die van beperking van rubberuitvoeren op in-ternationalen grondslag in het geding. Een goede-renschap is een regeling, volgens welke ten aan-zien van elk der voornaamste stapelproducten de prijs op de wereldmarkt te regelen is, terwijl tevens dan de voorraden gefinancierd kunnen worden). — Het cocos-wortelstelsel (uit *The Philippine Jour-nal of Agriculture*, Vol. III no. I, 1932). — Be-reiding van rubberpoeder. (Uitvinding van M. J. Stam te 's-Gravenhage. Octrooiaanvraag 55223 Ned.) — De barensweeën der thee-restrictie (het advies van de Economische Commissie is versche-nen en de restrictie bedraagt voorloopig 10 pct., is ingegaan 1 April voor 5 jaren). — M. J. Eek-man 25 jaren Planter.

De Bannier

Van 23 Februari No. 8: Ontplooiing van den geestelijken en maatschappelijken arbeid van het Leger des Heils in Oost-Indië, door Envoy Av. d. VI. (Een overzicht van wat het Leger in N.-I. verricht in ziekenhuizen en sociale inrichtingen, ook in verband met den crisistijd).

Economisch Weekblad voor Ned.-Indië

No. 34 van 24 Febr.: Rijstvervoer per spoor op Java in 1930, door ir. E. L. Levie, (Met een kaart). — Fabricage van schoensmeer in N.-I., door E. K. E. Halewyn. (Ouderwetsch schoen-smeer bestond tot 25 jaar geleden uit suiker of melasse, beenderkool en roet. Toen ontstond de schoensmeerindustrie. Deze crème wordt on-derscheiden in olie-houdende, verzepte en gemengd verzepte crème). — De kosten der voeding in Koeto-winangoen, door G. J. A. Terpstra. (De bedoeling van dit onderzoek was, door middel van inven-tarisatie een denkbeeld te krijgen van de betee-kenis dezer cultuur naast die op sawah en tegalen).

No. 35 van 3 Maart: Rottan in de Minahassa. — De buitenlandse handel van China met Ned.-Indië gedurende 1932. — Fabricage van schoen-smeer in N.-I. II (De fabricage is niet aan groote moeilijkheden onderhevig en kan op bescheiden schaal gedreven worden. Als de nieuwe uitvinding schoensmeer ten minste niet overbodig maakt. Wij lezen in de dagbladen op 12 dezer het volgende:

Door het Mellon-Instituut voor industrieel onder-zoek te Pittsburg is een uitvinding gedaan,

Behangerij - Stoffeerdery
en Beddenmakerij
- Complete Meubilerij -
H. J. VAN AKEN
Van Aerssenstraat 249
Den Haag - Tel. 553576
5188

waardoor het schoenpoetsen overbodig wordt.

De nieuwe schoenen bevatten bovenleer, dat door-trokken is met schoencrème en dat door de warmte van den voet in werking komt, waardoor de schoe-nen altijd glimmend zijn).

Haagsch Maandblad

April: Nederlandsch-Indië en een Conflict in den Grooten Oceaan, door J. C. Jager. (Het gaat over de goede bevestiging der oliehavens. De schrij-ver eindigt aldus:

Vooral thans, nu na het gebeurde op de Vloot in Indië een reorganisatie der Koninklijke Marine urgent geworden is, bovendien de verdeeling der kosten der vloot in Indië, ja van de geheele verde-diging van Indië, steeds meer een punt van wrijving tusschen de beide gebiedsdeelen wordt, is het mo-ment aangebroken om onze geheele defensie te her-zien en deze meer dan tot dusverre in één hand te brengen, ten einde het zwaartepunt der verde-diging dáár te kunnen leggen waar de omstan-digheden dat eischen.

Het waarborgen van het ongestoorde bezit onzer zoo belangrijke oliehavens moge daartoe mede een krachtige stoot geven).

Handelsberichten

Van 30 Maart no. 1359: De Javasuikerindustrie onder het Nieuwe Regiem, door J. L. Colder: Het ware voorzeker prematuur, op grond van de be-vredigende uitvoeren over nog geen volle drie maanden en van de beide drastische oogstbeper-kingen voor 1932—1933 en 1933—1934, reeds thans vitorie te kraaien. Want ook de N.I.V.A.S. zal in den verderen loop van haar bestaan nog wel eens met moeilijkheden of tegenvallers te kampen krijgen. Daartegenover staat evenwel, dat zich de toekomst ook aanmerkelijk gunstiger kan ontwikkelen dan bovenstaande calculatie aangeeft. In elk geval zijn de vooruitzichten voor de Java-suikerindustrie den laatsten tijd aanmerkelijk verbeterd en al moge het tempo der afdoeningen, waarschijnlijk mede in verband met de recente reactie op de sterke prijsstijging te New York, sedert het midden dezer maand iets zijn vertraagd, gevaar dat er wederom een langdurige stagnatie in den afzet van Java-suiker zal ontstaan, is voorshands nog niet aan-wezige. En tenslotte geldt zeker ook voor de N.I.V.A.S. het oud-Hollandsche spreekwoord: een goed begin is het halve werk).

De Indische Cultures (Teysmannia)

Bestralingsproeven van Zaden van Cultuurgewas-sen, door K. A. R. Maier. (Mededeeling no. 5 uit den Proeftuin te Mangoenredja). — De deugdelyk-heid van de Bestrijding van den Witten Rijstboor-der. (Het systeem Dr. van der Goot aangevochten).

Java Gazette

No. 9 van Maart: Governors General of the Ne-therlands Indies. VII (Anthony van Diemen 1636—1645). — Intramuros. Manilla's Walled City, door Eugen Starck).

Landbouw en Veeveelt

No. 16 van 28 Februari: De Proeftuinen van den Tuinbouwkundigen Dienst van de Afdeeling Land-bouw te Buitenzorg. (Slot. Proeftuin „Bedali” en proeftuin „Pasoeroean”). — Eenige gemakkelijk te kweken orchideeën voor beginners. (Ver-volg. Genoemd worden *Cymbidium Finlaysonianum* Lindl. in het begin van 1800 door Finlayson in Cochinchina gevonden en door Lindly in 1832 beschreven; *Catopurpureum Rolfe*, *Acriopsis java-nica* Reinw.)

Maandblad voor Beeldende Kunsten

April: Een bronzen Mandjoecri-beeldje, door Th. van Erp. (Aangekocht voor de verzameling van het Princesse-Hof te Leeuwarden, afkomstig uit de verzameling Resink—Wilkens te Jogjakarta).

Mededeelingen van „De Handelsvereeniging te Medan”

No. 5 van 5 Maart: Onze groote cultures in 1932. (Zooals wel te verwachten was zijn de aanplanten in 1932 niet aanmerkelijk toegenomen. De beleg-gingsstroom die gedurende een reeks van jaren tot en met 1930 zoo krachtig gevloeid heeft, is in 1931 en 1932 praktisch opgehouden. Intusschen is de

Complete Woninginrichtingen

op termijnbetaling

Zeer voordeelige prijzen
Grote keuze. Begroefingen gratis

Speciale afdeling van Kleeding voor Heeren,
Dames en Kinderen

LOEB NOORDEINDE 107-109
DEN HAAG 5369

W. J. STOKVIS

Kon. Fabrik van Metaalwerken 5370

Heerengracht 9 - Den Haag

SANITAIR

**VERLICHTING
VERWARMING**

Grootste sortering

Laagste prijzen

Ch. F. RIJKEN & Co.

Pianofabrikanten 5373

NOORDEINDE 154, DEN HAAG

Nefleveranciers Telefoon 112523 - Giro No. 31010

MEERPOEL
heeft méér keus

PRINS HENDRIKSTR. 153. TEL. 334853
FILIALEN: HEERENGRACHT 44 a. TEL. 114173
COPERNICUSSTRAAT 123. HOEK BEEKL. TEL. 333128

5382

Glazenwasscherij -- Schoonmaak van huizen

VRAAGT TARIËVEN

Stichting „NAZORG”, Den Haag

Kantoor: Zomerweg 139 - Tel. 118436

Bijkantoor: Laan van Meerdervoort 338

Tel. 392179

5391

Haagsche Verwarmings Industrie N.V.

Laan van Meerdervoort 508 - Telef. 392469

5373

CENTRALE VERWARMING

GASINSTALLATIE EN OLIESTOOKINRICHTING

Uw adres voor:

Edison-, Crystalphone-
en Philips-

Apparaten en Luidsprekers

Kunstzaal Edison

's-Gravenhage, Plaats 24. Tel. 113540

5373

DAAR ZIT 'n GENIEPIG HAARTJE
DAT HET UURWERK /TILHOUDT.
WIJ REPAREREEN ALLE MERKEN
POL/- EN VESTZAK-HORLOGES/
MET 12 MAANDEN GARANTIE

J. VAN WILLIGEN en ZONEN
HOEK PIET-HEIN - ZOUTMAN/TRAAT

DE STOFZUIGER-CENTRALE

Directeur: P. ELZERMAN

Levering van alle merken

Stofzuigers en Boenmachines

5392

Speciale Verhuurinrichting

Hoofdkantoor: Lange Houtstraat 14

Telefoon 115123

Dit zijn Uwe adressen!!!

rubber-aanplant van het Cultuurgebied toch nog met eenige duizenden Hectaren toegenomen, welke uitbreiding hoofdzakelijk voor rekening komt van het Amerikaanse kapitaal.)

Medische Nood, orgaan van de vereeniging Simavi

No. 1: Jaarverslag 1932. — Uit een brief van zuster Glastra. (N. Guinee met foto van het zendingsterrein met ziekenhuis te Seroei.) — Eenige vruchten der opleiding, door O. Luinenburg. (Met afbeelding van Mantri-verpleegsters van Modjowarno, zoo juist geslaagd voor het vroedvrouw-examen). — Uit een brief van Zr. Loots (Halmaheira). — Wijkwerk van de Anti-Opium-Vereeniging (A.O.V.) te Batavia, door De Groot.

Nederlandsch Indië

Afl. 13 van 1 Maart: De tegenstelling tusschen blank en bruin. (Van zekere inheemsche zijde werd de op 7 Maart te Batavia gehouden betooging van trouw en afhankelijkheid aan de Regeering aangemerkt als een verscherping van de tegenstelling blank en bruin. Niets was echter minder waar, de demonstratie was — van Nederlandsche zijde althans — gericht tegen rood, tegen Socialisme en Communisme.)

Kurjer Warszawski (Koerier van Warschau)

Van 13 Maart: Correspondentie uit Den Haag o.a. handelende over den ondergrond van de gebeurtenissen aan boord van „De Zeven Provinciën” en den invloed op het openbaar leven van het land.)

De Planter

No. 525 van 28 Febr.: De „Federatie”. (Tot het jaar 1918 bestonden in Ned.-Indië nog pas de volgende Europeesche werknemers-organisatie in de particuliere bedrijven, t.w.: de Bond van geëmployeerden bij de Suiker-industrie (Suikerbond), de Vakvereeniging voor Assistenten in Deli, de Vereeniging van Apothekers-Assistenten, de Vereeniging van Gezagvoerders en Stuurlieden ter Koopvaardij en de Vereeniging van Scheepswerktuigkundigen. Het was in dat tijdperk dat hier allereerst groote beroering heerschte onder de werknemers wegens het feit, dat niettegenstaande de met ruim de helft gedeelde koopkracht van het geld (dubbel gestegen goederenprijzen) de vóór-oorlogse loonnormen vrijwel gehandhaafd bleven en deze dus met die zeer belangrijk gestegen goederen-

prijzen geen gelijken tred hielden. De ondernemers boekten geweldige winsten (door de enorme prijsstijgingen) terwijl de salarissen ver beneden den vigeerenden levensstandaard bleven, zoodat de toestand voor de werknemers onhoudbaar werd. Zeer scherpe salaris-acties o.m. van Suikerbond en V. v. A. i. D., waren er het gevolg van. Op initiatief van den Suikerbond kwam in dat tijdperk de Bond van Cultuurgeëmployeerden (Cultuurbond) tot stand, terwijl in Deli een nieuwe organisatie verscheen, n.l. de Vereeniging van Europeesch personeel bij de D.S.M. Een Bond van geëmployeerden bij de Petroleumindustrie was in voorbereiding.

Den 6en Juli 1919 had de oprichtingsvergadering der „Federatie van Europeesche werknemers in de particuliere bedrijven in Ned.-Indië” te Batavia plaats.

Art. 2 Statuten.

De „Federatie” stelt zich ten doel de behartiging der gemeenschappelijke belangen van de aangesloten Vereenigingen, zoowel als van de leden daarvan, en dit in den ruimsten zin.)

Pro Leproos

Maart: Uit de Indische lepra-statistiek en Volkstelling. (Wij lezen daarin dat er in 1931 in Indië waren 74 leproserieën en 7387 geleproserieerden.) - Volkgezondheid en Lepra in West- en Oost-Indië. (Sinds menschenheugenis heerscht in Suriname lepra als 'n vreeselijke volksgeesel. Deze is op vreeselijk harde wijze bestreden. Zie „Pro Lepros” Febr. nummer bl. 27. Zonder succes. Men zocht het succes in strenge achtervolging en isolatie der lijders. Dus ook in leproserieën. Die dus vooral niet te dicht bij Paramaribo mochten wezen.

Gaat men nu eindelijk de onmedisch onmensche-lijk systeem opgeven? Zal West-Indië van de dwaalwegen zijns weegs terugkeeren?)

Rijkseenheid

No. 28 van 12 April: Opheffing of reorganisatie van kleine gemeenten, door prof. dr. H. Westra. (Waar de gemeenten juist getoond hebben het vertrouwen waardig te zijn geweest, mogen zij slechts voor bezuiniging in aanmerking gebracht worden, wanneer de andere vormen van deconcentratie daartoe eerst in beschouwing zijn genomen). — Jaarvergadering van de Vereeniging Indië-Nederland.

Spoor- en Tramwegen

In no. 8 van 11 April vervolgt H. H. Fronczek zijn artikel: Treinreisindrukken uit Atjeh.

De Stuw

Van 1 Maart no. 5: Politieke Crisis-Zaakwaarnemers, door Sijmendikromo. In de Kroniek schrijft de redactie:

(Ten aanzien van het recht van vergadering is een circulaire van den procureur-generaal uitgegaan, die door velen — en naar het schijnt ook door vele lagere gezaghebbenden — is opgevat als een verbod van iedere openbare critiek op het doen en laten der hooge overheid. Het verwarrende is, dat na de beantwoording van de desbetreffende vragen in den Volksraad de belangstellende burger nog niet veel wijzer mag heeten. Een nadere interpretatie zou geen kwaad hebben gekund; maar de regeeringsgemachtigde, de heer Vonk, die over het algemeen vragen nopens politiebeleid beantwoordde met mededeelingen over politie-bevoegdheid, meende daartoe, ook nadat eenige treffende voorbeelden van toepassing waren vermeld, niet te moeten of te kunnen overgaan. Wij kunnen ons voorstellen, dat men in deze dagen van spanning eenige extra-voorzorgen neemt; maar hetgeen thans geschiedt, gaat verder, dan de omstandigheden wettigen. Het verraadt onrust en kan zodoende onrust wekken en het kan er bovendien toe leiden, dat, juist nu de uitwerking van allerlei overheidsmaatregelen zoo nauwlettend dient te worden gadeslagen, verschillende reacties aan de lang niet overal even scherpe oogen van het gezag zullen ontsnappen.)

De Tropische Natuur

Afl. 3 van Maart: Over de ademwortels der mangrove-planten, door Wilhelm Troll. — Een luidruchtige visch, door D. Pieters. (De ikon Kèrong-kèrong of Therapon theraps. Het gezegde: Stom als een visch is dus niet meer geldig). — Determinatietabel voor de Indische zeegrassen, door C. G. G. J. van Steenis. — Kleintjes van den jaarvogel, door C. J. Tirion. — Vanda's van Timor en Alor, door M. A. Bouman. — Mycethanthe (Brugmansia) Zippelii (Bl.) Hochr. — Dierensterfplaats — Boomtermietengasten — Cladopus Nyami, de watervallenplant. — Stapelia variegata L. var. planifolia. — Indische ruderaalplanten, alles door L. van der Pyl.

Volkscredietwezen

Febr.: De Volkscredietinstellingen in het 4de kwartaal 1932. — Beantwoording van de achterstandsprijsvraag door Probolinggo. — Kraksaan, door W. H. Burghard en Th. G. C. Rohrman. — Extract uit de beantwoording van de achterstandsprijsvraag voor Cheribon—Brebés, door de administrateurs V. Eysbach en J. Deinema. — De welvaartsvermindering der inheemsche bevolking blijkens de voorloopige handelsbalans van N.-I. over 1932 — Een bezuiniging ten behoeve der Volkscredietbanken. — Een Ezelsbruggetje, en Berekening van rente op leeningen bij Volksbanken, beide door K. L. Jacobs. — Risicofonds voor pensioenleeningen.

De Vrijheid

van 20 Maart no. 604: Curaçaosche moeilijkheden. (Klachten over den gouverneur. In verband met de godsdienstige kwesties op St. Maarten en de pogingen van den gouverneur om Rev. Darrell te doen overplaatsen. Het conflict is, blijkens telegrafisch ontvangen berichten, bijgelegd. Prof. Eerdmans heeft uiting gegeven aan zijn vreugde over de oplossing.)

Vossische Zeitung

Van 21 Maart heeft een artikel over den handel van N.-I., dat eindigt met de opmerking:

So vorteilhaft nun für die holländischen Handelsinteressen Japans ungeheurer, in Niederländisch-Indien gedeckter Petroleumbedarf ist, soo bedenklich stellt sich die Sachlage für die, von Holland seit alters befolgte Neutralitätspolitik am Stillen Ozean dar. Der gesicherte Bezug des niederländisch-indischen Petroleums und die gesicherte Verschiffung nach Japan ist für dieses Land eine Lebensfrage.

Suriname

Begrooting voor 1933.

Van deze begrooting verscheen het Voorloopig Verslag van de 1ste Kamer en de Memorie van Antwoord van den Minister.

Voorloopig verslag.

Wederom werd het ontwerpen van een algemeen welvaartsplan ten bate van het gewest Suriname bepleit. Ook werd aangedrongen op bevordering van Overheidsweg van de teelt van sinaasappelen, pompelmoes en ananas en op een systematisch onderzoek naar de vraag, waar goud in ontginbare hoeveelheden te vinden is.

Bepleit werd de instelling van opleidingen, die praktisch bekwaam maken voor den kleinen landbouw.

Men betreurde ten zeerste, dat ten spijt van herhaalde beloften een wetsontwerp tot herziening van het bestaande *regeeringsreglement* nog steeds niet is ingediend.

Verscheidene leden betuigden hun instemming met het voornemen der Regeering, een *mechanisch bedrijf voor rijst* en andere gewassen in Suriname tot stand te brengen. Zij spraken de hoop uit, dat deze proefnemingen zullen slagen, en dat alsdan betere dagen zullen zijn aangebroken voor den landbouw in dat gewest, waarbij de bevolking slechts gebaat kan zijn.

Ettelijke leden verklaarden, dat zij het plan tot stichting van een mechanisch rijstbedrijf niet konden toejuichen. Zij twijfelden aan de mogelijkheid eener economische exploitatie van zulk een bedrijf, hierbij herinnerende aan de mislukking waartoe een tiental jaren geleden in Ned.-Indië — in Palembang — een soortgelijke poging had geleid.

Memorie van Antwoord.

De minister bestrijdt opnieuw het denkbeeld van een algemeen welvaartsplan.

Bij voortdurende is het gouvernement van Suriname bedacht op bevordering en verbetering van de *fruitcultuur*. Dit moge o.a. blijken uit de verslagen van de landbouwproefstations.

De meening, dat de *bauxiet-industrie* zou zijn beperkt tot één Amerikaansche onderneming, berust op een misvatting. Eind 1931 waren in 't geheel voor een oppervlakte van ruim 60.000 H.A. concessies tot ontginning verleend. Bovendien was voor 40.000 H.A. vergunning verleend tot een onderzoek naar de aanwezigheid van Bauxiet.

De minister heeft onlangs de bijzondere aandacht van den gouverneur gevraagd, met betrekking tot de wenschelijkheid, om een hernieuwd *deskundig onderzoek* naar den *goudrijkdom* van Suriname.

De aan den gouverneur gevraagde meer uitvoerige mededeelingen over de *onlusten te Paramaribo* zijn nog niet ingekomen.

Tegenover degenen, die een mislukking vreezen, verdedigt de minister de plannen, om een *mechanisch bedrijf voor rijst* en andere gewassen tot stand te brengen. Opzet en uitvoering van de proefnemingen zullen ongetwijfeld meer kans op succes bieden, dan den vorigen keer. Voor vrees, dat dit bedrijf nadeel zal toebrengen aan den kleinen landbouw, bestaat geen grond.

Rijst in de naburige kolonie Britsch Guyana.

Men ziet, dat de rijst ook een groote mate van belangstelling bij het hooge College had. Het schijnt, dat dit artikel allerwege aandacht heeft. In Britsch Guyana zijn er den laatsten tijd moeilijkheden gerezen en wel hierdoor. Vele jaren was Britsch-Indië de groote leverancier van rijst aan West-Indië, maar de laatste 10-tallen jaren trad Demerara als een groot mededingster op, dat als uitvoerland een factor van betekenis werd. Hiertegen wil Britsch-Indië zich nu verzetten en door verlaging der rijstprijzen de mededinging van Demerara fnuiken, lezen wij in De West. Begrijpelijkerwijze heeft deze mededeeling veel beroering veroorzaakt. Rijstverbouwers hebben, blijkens de Argosy van 28 Febr., een bijeenkomst gehouden om deze zaak te bespreken en daarbij deelde dr. J. B. Singh, lid v. d. Wetg. Raad voor Demerara—Essequibo mede, dat mededinging tegen Indische rijst, door het aldaar toegepast stelsel van irrigatie en drainage, zoodat de lage productiekosten en kosten van vervoer, is uitgesloten. Men wil zich nu rechtstreeks tot het Indisch congres wenden en duidelijk maken, dat de Westindische markt een levensbelang voor Demerara is. Als bemiddelaar stelde men voor Rev. C. F. Andrews, die eenige jaren geleden Suriname en Demerara bezocht en zich sterk voor het rijstvraagstuk interesseert. Deze woont te Londen. Hij zou zich dan met eenige afgevaardigden op kosten der rijstverbouwers naar Indië moeten begeven voor mondeling overleg. De uitvoer van Demerara bedroeg in 1932 bijna 64 miljoen Eng. pond.

De regeering in Ned.-Indië schijnt den invoer van rijst uit Britsch- en Achter-Indië te willen beperken en nu wordt de vraag gedaan of Atjeh de rijstschuur van de Oostkust van Sumatra kan worden. Waar zal de markt liggen van de rijst, welke men zich voorstelt later door het welvaartsplan van Brandon en het mechanische rijstbouwplan-Van Dijk, uit te voeren?

Goud.

Aan gedrongen werd — zegt het Verslag — „naar een systematisch onderzoek naar de vraag waar goud in ontginbare hoeveelheden te vinden is”. Wij weten niet of die leden aan het woord hebben kennis genomen van het supplement van het Koloniaal Verslag van 1907, waarin de bevindingen voorkomen van den mijningenieur E. Middelberg die als leider van de mijn-exploratie van gouvernementwege van midden 1904 tot 1907 in het Lawagebied in Suriname met een staf deskundigen is werkzaam geweest. Het resultaat van dat onderzoek dat schatten heeft gekost (wij meenen wel meer dan een millioen) waren weinig bemoedigend. In de Geologische en technische aantekeningen over de goudindustrie in Suriname door E. Middelberg (uitgegeven op last van het gouvernement van Suriname bij De Bussy in 1908 lezen wij als 3de gevolgtrekking: het is niet waarschijnlijk, dat de ontginning, op welke wijze ook gedreven als gevolg van de geringe beschikbare voorraden, ooit tot een intensief stationnair bedrijf zal aanleiding geven”. Maar als men dan weet, dat op blz. 5 van dat werk vermeld staat, dat er voorhands redenen bestaan om aan te nemen dat geen andere delfstoffen in ontginbare hoeveelheden in Suriname worden aangevonden” en 10 jaar later de bauxietnijverheid aanving, de Amerikanen een bauxietstadje stichtten: Moengo en er wellicht nog voor 100 jaren bauxiet aanwezig is om aluminium uit te bereiden, dan... ja, dan vraagt men zich af, met de groote goudvondsten van vorig jaar voor oogen, of het millioen aan de exploratie in 1904/1907 besteed, nut heeft gehad.

Mariënborg de groote onderneming van de Nederlandsche Handel Maatschappij.

In zijn Cultuuroverzicht 1932 schrijft de heer Waller in De West, dat in weerwil van de groote suikerproductie in 1932 „het zwaard van Damocles boven het hoofd onzer grootste landbouwonderneming hangt, die na een ruim 10-jarig gesukkel met de leiding, nu eindelijk weer met vaste hand wordt bestuurd”.

Sedert de vestiging van de Ned. Handel Maatschappij in Suriname zijn 66 jaren verlopen. In 1881 werd den bouw van een centraalfabriek aangevangen, die het volgend jaar maalklaar was (October). Jaren van voor-

spoed en tegenspoed werden medegemaakt en dat dit machtig lichaam zich uit Suriname zou terugtrekken, na de vele verliezen, werd menigmaal gevreesd. Het zou een doodsteek voor het reeds beproefde land zijn. Met hoeveel belangstelling en energie de zaken werden aangepakt, blijkt uit het feit, dat nog in 1922 een geheel nieuwe fabriek op de onderneming gereed kwam die 11 December van dat jaar werd ingewijd, en waaraan een groot kapitaal was ten koste gelegd.

De Agent van de Ned. H. M. B. Schnitger is nu voor goed uit Suriname vertrokken en wij zien, dat de heer C. Vrijman daarheen is gegaan en dezer dagen aangekomen. De heer Vrijman is een oud bekende van de groote Maatschappij, die vertrouwensposities in Ned.-Indië heeft bekleed en wellicht met uitgebreide volmacht naar Suriname is gegaan als agent der N. H. M., zoodat wij in het voortbestaan dezer onderneming meer verzekerd zijn onder zijn beproefde leiding. Behalve agent van de N. H. M. in Indië is de heer Vrijman ons bekend als een geschiedkundige, die over vele reizen in den ouden tijd geschreven heeft en bovendien over de slavernij in Suriname, dat steeds zijn belangstelling had. Hij werd dit jaar tot lid van het Historisch Genootschap benoemd.

Handelsregister.

Het ontwerp van instelling van een Handelsregister dat de gouverneur aan de Kol. Staten in 1931 had aangeboden, had geen gunstig onthaal. Ofschoon tal van amendementen in de vergadering van het College op 19 Februari werden aangenomen, werd het geheele ontwerp ten slotte verworpen. Na 2 jaren zijn de Kol. Staten weer bezig met een nieuwe ontwerpverordening van dezelfde strekking, waarin alle amendementen welke indertijd waren aangenomen, door het Bestuur zijn overgenomen. Er is nu kans, dat dit nieuwe ontwerp een beter onthaal zal vinden. In een artikel in De West behandelt een Handelsman enkele punten uit het nieuwe ontwerp die n. z. m. bestrijding vereischen: 1 dat alle zaken welke het laatste jaar niet voor 2 mille of meer in de inkomstenbelasting zijn aangeslagen, vrijgesteld zijn van inschrijving en 2. het bepaalde omtrent de plaats waar het Handelsregister zal moeten worden bijgehouden. Met kennis van zaken behandelt de schrijver deze 2 principiële punten en het lijkt ons juist gezien, dat alle zaken, klein en groot in de termen van inschrijving vallen en de bijhouding geschied bij de Kamer van Koophandel, nadat de inrichting door het Kantongerecht heeft plaats gehad.

Asphaltwegen.

In de laatste tientallen jaren zijn de wegen in Paramaribo wel aanzienlijk verbeterd. Vergispen wij ons niet, dan ving gouverneur Van Asbeck met belangrijke verbeteringen aan. De straten kregen verhoogde voetpaden, behoorlijke afwatering en de verharding van het wegdek verbeterde belangrijk. Thans gaat men nog verder en is men met proefnemingen begonnen om een gedeelte van de Saramaccastraat nabij de N. I. G. M. te asphaltieren. Slaagt deze proef, dan zullen meer straten volgen en — hopen wij — de buitenwijken niet vergeten worden, welke maar al te veel stiefkinderen zijn. Tevens zou dit een goede werkverschaffing zijn. Men kan Venezuela en Curaçao als voorbeeld nemen.

Belangstelling in Zuid-Afrika voor Suriname.

Onderstaand bericht lezen wij in Die Burger van Kaapstad van 23 Februari en wij meenen dit bericht aan onze lezers niet te moeten onthouden, al is het feit 3 jaren geleden. Wat de aanleiding tot deze beschouwing van Die Burger waarin enkele onjuistheden voorkomen, is ons niet bekend.

'n Verskrriklike Oomblik.

Nog nie lank gelede het die Nederlandse oorlogsbodem Commewyne by Cumana, aan die kus van Venezuela, enkele verskrriklike oomblikke tydens so 'n vloedgolf deurgebring. Dit was op 17 Januarie 1929. Die kaptein het aan die ingang van sy hut op die brug gestaan en tee drink. Dit was om 6 uur 10 minute in die oggend. Om 6.45 is die skip met so 'n stoot op die bodem gestamp dat die gesagvoerder aan 'n ketel-ontploffing gedink het. Die aarde het golf en die pier waaraan die skip gemeer was, het soos 'n reuse-slang gegolf. Met donderende geraas het die huise aan die wal ingestort. Onder die skip deur is plotseling met alle krag die water weggesuig. Dit het voete geval. 'n Breë modderstrook het bloot gekom en die klein kusvaartuie en bootjies is in die weke modder vasgesuig. Op kort afstand is die afvloeiende water opgevang deur 'n twaalf voet hoë muur van modder wat met groot snelheid uit die baai op die Commewyne aangerol het. Op sy weg het dit die skepies by die agterstewe opgetel en hul boeg in die modder geprik sodat die opvarendes in die modder gestik het. Binne ag sekondes het hom die hele verskrriklike treurspel afgespeel, en die Commewyne is alleen gered deur die teenwoordigheid van gees van sy gesagvoerder. Dwars teen die aankomende vloedgolf het hy sy skip ingestuur. Teen die mag van die modder het die masiene geen krag gehad niet. Die

VICTORIA-WATER

OBERLIANNSTEIN

NATUURLIJK

BRONWA 'ER

NEDERLANDSCHE MIJ. Oppericht 1887

5185

skip is bo op die golf meegesleur land-toe, maar vlak by die kus was die golf-top onder die skip deur, en het die skip weer agteruitgegaan deur die krag van sy masjiene, en so diep water bereik.

Geschiedkundige sprokkel.

Vrouwelijke soldaten.

Op 6 September 1732 aangekomen per schip „De Catharina” Capt. Corn. Kock, Samuel Berg, geref. officier en 13 soldaten onder welke een dat een vrouw was in manskleeren en was een ander op de reyse overleden. (Journaal de Cheusses.)

Saramaccastraat.

In Saramaccastraat die stad en buiten scheid, Waarin 's lands werven met een juiste zindelijkheid, En grootsche loodsen, om het houtwerk te bewaaren, Gesticht zijn, aan den kant, waar meeste handelaaren De Americaansche brik ontladen van haar vracht En laaden met hetgeen ons land heeft voortgebragt, Waar Suriname ruischt met wemelend geklater Vertoont in 't midden, zich de tuin van Gillis Pater.

Een lofzang (!) op Demerara.

Demerara, land of trenches,
Giving out most awful stenches;
Land of every biting beast,
Making human flesh its feast.
Land of swizzles, land of gin,
Land of every kind of sin!
Why have I been deemed to roam
Far, so far away from home?

Van dit gedicht uit het midden der 19de eeuw lees ik „Found in an old escritoire, which formerly belonged to a distinguished and learned member of the civil Service”.

Curaçao

Scheepvaart.

Doordat Januari 1933 met 401 stoomschepen 21 boven Jan. 1932 was, zijn ondanks een lager cijfer in Februari 1933, vergeleken met die maand van 1932, de eerste twee maanden van 1933 met 764 schepen nog 14 boven 1932. De tonnenmaat over die maanden wijst met 4.760.424 M³ een vermindering van 198.329 M³ bij 1932 aan. Het aantal zeilschepen is ongeveer gelijk 172 in 1932, 175 in 1933; ook hier is de tonnenmaat verlaagd, een 2.000 M³.

Middelen.

De December-staat is verschenen. Volgens deze zouden de middelen in 1932 de raming niet met f 340.000.—, zooals wij becijferden, maar met f 520.000 overschreden hebben. De geweldige stijging in December 1932 blijkt uit deze cijfers, die de opbrengst boven 1/12 der raming aangeven: invoerrecht f 70.000, grondbelasting f 113.000, inkomstenbelasting f 410.000, douanediens f 18.000, posterijen f 34.000, loodsgelden f 60.000, alle andere ontvangsten f 43.000, terwijl blijkbaar de door de Lago Oil voor politiediensten verschuldigde som, f 60.000, ineens is afbetaald.

Twee weken later is de staat over Januari 1933 verschenen. Deze geeft droeve cijfers. Het geheel is f 150.000 beneden 712 der raming en f 200.000 beneden Jan. 1932 gebleven.

Vergeleken met 1932 brachten o.a. minder op: grondbelasting f 12.000, inkomstenbel. f 187.000, huur van landsgronden f 15.000; meer brachten op: invoerrecht f 19.000, gedistilleerd f 12.000.

De loodsgelden brachten ongeveer hetzelfde op f 47.000 (f 5000 onder de raming); hier staat een daling van f 11.000 op Curaçao tegenover eenzelfde stijging op Aruba.

Huisvlucht.

12½ jaar bestond wijlen mevr. Helfrichs instelling in den loop van 1932. In dat jaar werd gekocht aan handwerken enz. voor f 3526.77 en verkocht voor f 5430.36.

De whiskeysoda en de schoenen.

De minister heeft aan de Eerste Kamer geantwoord, dat hem het verhaal weinig geloofwaardig voorkomt.

Intusschen heeft nu ook *De onpartijdige* van 15 Maart l.l. het bericht te pakken gekregen, en daarin aanleiding gevonden mevr. Ranucci Beckman een pak slaag te geven.

Jammer genoeg doet het blad daarbij hetzelfde wat het haar verwijt, n.l. generaliseeren. De inzender acht het blijkbaar niet ondenkbaar, dat enkele winkeliers aan toeristen een whisky-soda aanbieden.

Het is niet waar, wat de inzender schrijft: de kenmerkende eigenschap van heel wat Hollanders is toe te geven aan hun spotlust, openlijk of

verholen, wanneer zij den Curaçoenaar en zijn land te pakken hebben. Op dit stramien borduurt de schrijver wat voort, als Dos Quichotte vechtende tegen windmolens.

Het is niet waar, dat men in Nederland een slechte meening over Curaçao heeft.

Eindelijk!

Jarenlang hebben wij in deze rubriek opgenomen berichten, die ons van geheel particuliere zijde, meest persoonlijke relaties, van Curaçao bereikten. Wij kunnen deze ongezochte medewerkers niet dankbaar genoeg zijn.

Nu lezen wij, dat de Curaçoosche afdeeling der Kon. Vereeniging *Oost en West* een perscommissie heeft ingesteld, om ons te voorzien van belangrijke Curaçoosche berichten. Hartelijk juichen wij dit besluit toe.

Uit den Verren Vreemde

Wel raad, maar geen daad.

De Raad van de Internationale Handelskamer is den 7en April te Parijs bijeengekomen. Hij heeft een memorandum opgesteld voor de Monetaire en Economische wereld-conferentie, dat de opvatting weergeeft der vertegenwoordigers van de nijverheid, het geldwezen, den handel en het verkeer van 47 landen, met betrekking tot de maatregelen, aan te bevelen als middel om uit de crisis te komen.

Dit memorandum zal worden voorgelegd aan het Congres der Int. Handelskamer op 29 Mei en 3 Juni te Weenen te houden. Het is bestemd om, na door het Congres aangenomen te zijn, overgelegd te worden aan de wereld-conferentie.

In een gepubliceerde korte samenvatting wordt de inhoud van het memorandum in deze 14 punten weergegeven.

1. De regeeringen, vertegenwoordigd op de Monetaire en Economische conferentie, moeten volle inspanning wijden aan de verwezenlijking, op politiek gebied, van de voorwaarden voor vrede en vertrouwen, zonder welke elk plan tot economisch herstel niet denkbaar is.

2. Het is noodzakelijk, dat de regeeringen, die betrokken zijn in de regeling van het vraagstuk der inter-gouvernementele schulden, zich er dadelijk toe zetten dit geschilpunt uit de wereld te helpen.

3. Het herstel van een bevredigenden internationalen munt-standaard is een belang van de eerste orde. Die standaard zal moeten verzekeren:

a. de vastheid der wisselkoersen; b. binnen redelijke verhouding een zekere vastheid der prijzen, voor zoover de prijzen zich naar den invloed van de munt regelen.

De wereld-conferentie zal 't zich tot taak hebben te stellen den stoot te geven voor een algemeenen terugkeer tot een gouden standaard, door de voorwaarden vast te stellen waardoor een zoodanige standaard op bevredigende wijze zijn taak zal kunnen vervullen. De goede werking van een vrijen gouden standaard hangt ook af van verschillende technische voorwaarden (deze zijn in het rapport der Int. Handelskamer vermeld).

4. Tal van deviezen hebben thans een wankelen koers, het is noodig dat elke betrokken regeering hier tegen zoo spoedig mogelijk een middel bedenkt en in toepassing brengt. De stabilisatie de facto der geldswaarden moet als voorwaarde voorop worden gesteld, om een einde te maken niet alleen aan de belemmeringen waardoor de transacties in vreemde deviezen bemoeilijkt worden, maar ook aan de hindernissen, die den handel bemoeilijken, en aan de invloeden, die het verlagen van de douane-tarieven tegenwerken.

5. De regeeringen moeten besluiten orde te brengen in haar nationale financiën, evenwicht in haar budgetten, vooral door een beperking der uitgaven en door inflatie streng te weren. Zonder dit zou een groot deel der overigens te nemen maatregelen om tot economisch herstel te komen, zonder uitwerking blijven.

6. Elke regeering moet medewerken om, door opheffing van de belemmeringen, gunstige voorwaarden te scheppen voor het doen herleven van den internationalen handel.

7. Om het vraagstuk der internationale schulden tot een oplossing te brengen is het noodig:

a. dat de landen, die creanciers zijn, een economische politiek volgen, welke het mogelijk maakt de schulden af te doen in den vorm van handelsartikelen of van diensten; b. dat de landen, die debiteurs zijn, zich krachtig beijveren om alles

te voorkomen wat het niet op tijd afdoen kan belemmeren; c. dat schuldenaar en schuldeischer elkander tegemoet treden met goeden wil, wanneer het onvermijdelijk of wenschelijk is gebleken tot overleg te komen; d. dat hiertoe nationale en internationale groepen worden samengesteld van vertegenwoordigers, gemachtigd door houders van obligatiën en andere categoriën van creanciers; e. dat men de bemiddeling benut van bestaande organisaties om tot overeenstemming tusschen debiteuren en creanciers te komen; voor zoover men tot de overtuiging mocht komen, dat deze organisaties niet voldoende zijn, dan moet een speciale dienst hiervoor in het leven geroepen worden; f. dat de middelen moeten worden beschikbaar gesteld om geregeld nauwkeurige en volledige statistieken te kunnen opmaken, betreffende de kapitaalbeweging en de debiteursverplichtingen tusschen de naties.

8. Te gelijk met het hiervoren omschreven streven, zullen de regeeringen zich moeten verbinden om den omgang met het buitenland te bevrijden uit het net van beperkingen en van schadeloosstellingsbepalingen, waarin deze nu verstrikt is.

9. Niets moet nagelaten worden om vermindering of opheffing te verkrijgen van de belemmeringen en de hindernissen, die thans in den weg zijn gelegd aan het verkeer van personen, handelsartikelen, kapitalen en diensten. In afwachting van de resultaten hiervan, moeten de regeeringen 't met elkander hierover eens worden, dat men ten deze niet te doen mag krijgen met een blijvend element van haar nationale politiek, en moeten zij voorkomen dat nieuwe beperkende maatregelen worden ingevoerd.

10. De regeeringen moeten tot overeenstemming komen over het dringend noodzakelijke van een verlaging van de douane-tarieven, die zich thans op een overdreven hoog peil handhaven, en over de methoden waardoor die verlaging kan worden verwezenlijkt. Elke verhooging van tarief moet uitgesloten zijn. Zonder over de bilaterale accoorden een oordeel te vellen, geven velen toch als hun opvatting te kennen, dat, wanneer naties het middel vinden om onder elkander tot tarief-vermindering te komen, zij daarbij de grenzen indachtig moeten blijven door den Volkenbond omschreven. Bij deze kwestie komt het vraagstuk te pas van mogelijke uitzonderingen op de bepaling der meest begunstigde natie. De meening is uitgesproken, dat het sluiten van accoorden tusschen groepen, als hier bedoeld, in de hand zou kunnen worden gewerkt door een internationale regeling betreffende die uitzonderingen. Van andere zijde werd aan de bilaterale accoorden met behoud van vrijheid van handelen voorkeur gegeven.

11. Bij de heerschende verhoudingen is elke nieuwe uitbreiding der voortbrenging van oorspronkelijke producten te vermijden, voor zoover deze het herstel van de prijzen en de hervatting van den handel zou kunnen belemmeren.

12. Indien het mogelijk is, door overeenkomsten tusschen voortbrengers, de kans op een fnukende overproductie en op de daaruit voortvloeiende prijsverwarring te verminderen, moeten de regeeringen tot het sluiten van dergelijke overeenkomsten medewerken.

13. De belemmeringen voor het verkeer over zee en door de lucht moeten opgeheven of verminderd worden.

14. Hoewel 't ook nuttig kan zijn, ter oriëntatie van de nationale politiek der verschillende landen, de algemeene beginselen te formuleeren waardoor de internationale handel zijn vrijheid van beweging weer kan herwinnen en de financiën weer op gezonden basis kunnen komen, moet de Monetaire en Economische conferentie die, naar men hopen mag, zal bestaan uit vertegenwoordigers voorzien van ruime volmacht, zich toch als haar ware taak stellen, *het opstellen, waar mogelijk, van juiste teksten voor internationale overeenkomsten*, geschikt om spoedig geratificeerd te worden en een breed programma van economisch herstel omvattend.

De conferentie zij er op bedacht, na tot een accord gekomen te zijn, de toepassing en de ontwikkeling van haar program op een blijvend doorwerkende wijze te verzekeren.

Tot zoover de publicatie van den Raad van de Internationale Handelskamer.

Speelt door het geheel een roep door om terugkeer tot een vrijhandelspolitiek, die het Nederlandsch oor met genoeg verneemt, en lijkt 't veelzeggend dat een organisatie van mannen uit de practijk van 47 landen dit getuigenis aan het congres, en mogelijk ook aan de wereldconferentie

zullen voorleggen, alles wat wij hooren en zien over en van de douane-politiek van vrijwel alle diezelfde landen geeft weinig hoop, dat de regeeringen veel notitie zullen nemen van den goeden raad van de Handelskamer zelfs als deze, wat geenszins zeker is, door een wereldconferentie mocht worden overgenomen. Wellicht zal de Washington-conferentie, van leidende figuren der groote mogendheden, een daad brengen, waarop Weenen en Genève zullen kunnen voortbouwen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's Gravenhage. Mahamoelia-film.

Kennisgeving, dat op Maandag 24 April 1933 des avonds 8 uur in de groote zaal van het Excelsior-gebouw, Zeestraat 57 alhier, de Mahamoelia-film, deel uitmakende van het filmwerk „De Maha-Cyclus” van de N.V. Polygoon-filmfabriek te Haarlem, zal worden vertoond.

Leden en begunstigers(sters) hebben met één huisgenoot toegang op vertoon van hun lidmaatschap-tevens contributiekaart 1933.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen

VAN HET HOOPDBESTUUR. Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Van het Dagelijksch Bestuur.

Den heeren Secretarissen der afdeelingen, die hun jaarverslag nog niet hebben ingediend, wordt beleefd verzocht dit verslag alsnog te zenden aan het Algem. Secretariaat der Vereeniging, K. Voorhout 6.

Herdenking 400en verjaring van den geboortedag van Prins Willem van Oranje.

Bij de openbare plechtigheid der kranslegging aan het standbeeld op het Plein alhier, Zaterdag 22 dezer, des n.m. te 3½ u., zal onze Vereeniging vertegenwoordigd worden door het Dagel. Bestuur, bestaande uit de H.H.:

R. Zuyderhoff, Algem. Voorzitter; F. van Peski, OnderVoorzitter; F. H. W. J. R. Logeman, Lid; F. H. A. van der Brugh, Algem. Secretaris en J. Dolk, Adjunct-Secretaris.

VAN DE REDACTIE.

Het Agentschap der Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij te 's-Gravenhage, Crans & Co. N.V. Plein 22A, vestigt onze aandacht op de vier goedkope Zomervacantie-reizen in 1933, waardoor het thans mogelijk zal zijn, voor een bedrag van f.440 in de eerste klasse heen en terug met één der schepen van de Suriname-Lijn, de havens Madeira, Barbados, Demarara en Paramaribo te bezoeken.

Dit handelsmerk

Gratis door Nederland

Reizen onze 5 pons Pakketten Prima Gemeleerde

Indische Thee

Want zij worden franco toegezonden
Prijzen per pond:
f 1.20 tot f 1.80

Vraagt monsters bij: 5280

Producten Detailhandel „Harav”
VOORBURG

garandeert kwaliteit Broekslootkade 3 — Telef. 771772

G. P. I. C.

Gemengde Personeel Inkoop Centrale verkoopt Meubelen, Haarden, Tafelzilver en Stofzuigers. Alles merkartikelen.

Leden van Oost en West 20% korting. 5403

Bezoekt onze Showrooms

C. P. Thielestraat 24, Rotterdam

J. H. Strik & Zoon - Den Haag

Paviljoensgracht 16

Tel. 113252 — Giro 156429

Handel in Wild en Gevogelte

Alle bestellingen worden ten spoedigste uitgevoerd
Thuisbezorging zonder prijsverhooging 5396

Waar bovendien de Hotelkosten in de aanloop-havens in den passageprijs zijn begrepen, zal wellicht voor hen, die nog geen kennis maakten met onze mooie West-Indische bezittingen, hier door de gelegenheid worden opengesteld.

De Indologen Tooneel- en Muziekvereniging, (sub-vereeniging van de Indologen Vereeniging te Leiden) stelt zich voor op Zaterdag 22 April a.s., aanvang 8 uur, ten bate van het Crisis-Steun-Comité van Ned-Indië, in het theater „Excelsior”, Zeestraat, Den Haag, een reprise te geven van het met groot succes door haar opgevoerde Amerikaanse detective-stuk „De Rat” van Mary Roberts Rinehard en Avery Hopwood, naar het bekende boek „The circular Staircase”. Na afloop groot bal tot plm. 4 uur met medewerking van „De Flie-refluiters”, o. l. v. H. v. d. Tas.

Tijdens het bal treden op: Darja Collin met Igor Schwesoff en David Grey, dansers van het Nijnski-ballet; Dick van Driest, conférencier.

Geén liefdadigheidsfeest-prijzen.

Kaarten verkrijgbaar à f 2,— (incl. rechten) bij: J. P. van Loon, 2e Sweelinckstraat 133, Den Haag; W. Ketting Olivier, Voltastraat 16, Den Haag; Algemeen Secretariaat „Oost en West”, Korte Voorhout 6, Den Haag; Excelsior Theater, Zeestraat, Den Haag; K. E. O. von Bose, Koninginnelaan, Voorburg; P. H. Schrauwen, v. Zuylen v. Neyevelstraat 37, Wassenaar.

Het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist zond ons een exemplaar van hare laatste uitgave: „De Suriname-Zending der Evangelische Broedergemeente in kaart”.

Dit boekje bevat, naast een overzichtskaart, 25 detailkaarten op een schaal 1 à 300.000 en een plattegrond van Paramaribo op een schaal 1 à 24.000, benevens een naamregister. De kaartjes zijn zeer duidelijk, zoodat, daar over 't algemeen van Suriname weinig kaarten in den handel zijn, dit atlasje, dat er aantrekkelijk uitziet, in een leente kan voorzien.

Het is verkrijgbaar bij het zendingsgenootschap ad f 0.50 per exemplaar.

De Koninklijke Nederlandsche Vereeniging voor Luchtvaart organiseert op Zaterdag 22 April a.s. des namiddags te 3 uur in het Twee Steden-Palace Restaurant, Buitenhof 20, 's Gravenhage, een lezing, waarbij de heer M. A. G. van der Leeuw mededeeling zal doen met lichtbeelden over zijn interessante vliegtocht van Waalhaven naar Zanzibar en terug.

De K. N. V. v. L. zal de leden der Vereeniging „Oost en West” op vertoon van hun lidmaatschapskaart op die lezing gaarne als gast begroeten.

BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.

De Brave Hendrik.

Eckehart Bleibtreu, een der directeurs van de fabriek van zijn schoonvader, handelsraad Apel, is een model-echtigenoot. Zijn pedante, oer-soliede levensopvattingen vallen evenwel niet in den smaak van Traute, zijn levenslustig vrouwtje, dat er naar snakt, dat haar stijve man eindelijk eens lossen en vlotter wordt. Zij zou hem zelfs een slippertje kunnen vergeven, want zijn braafheid werkt op haar zenuwen.

Gitta, haar zusje, die met Eckehart's mede-directeur Fritz Stürmer getrouwd is, heeft het daarentegen heel dikwijls met haar man, die zoo gauw tot het maken van slippertjes geneigd is, te kwaad. Hoe vaak heeft Fritz al niet beterschap beloofd, maar zijn neiging is onuitroeibaar. Susi heet zijn nieuwste vriendinnetje, een cabaretartiste. Fritz neemt alle voorzorgsmaatregelen, om niet met Susi

ontdekt te worden. Daarom heeft hij zich aan haar voorgesteld als Dr. Eckehart Bleibtreu en de vertrekken voor Susi op den naam van zijn zwager Eckehart gehoord. Doch na korten tijd flustert men elkaar overal toe, dat het met een van Apel's schoonzoons weer niet pluis is. Maar dit keer is het Eckehart, de brave Eckehart, die teedere betrekkingen heeft aangeknoopt.

De familie Apel is ontzet. Eckehart is radeloos over zijn eigen zondigheid en Fritz triomfeert! Hij bezweert Eckehardt de rol van „ontrouw echtgenoot” verder te spelen, om zelf voor ontmaskering veilig te zijn. Zoo'n slippertje is immers met erg en bovendien zal Traute heel trotsch op hem zijn. Eckehart, de wereldvreemde man, gaat daarop in. Nu is Traute's wensch vervuld. Maar vrouwen zijn onlogisch en daarom is Traute ook diep verontwaardigd. Zij verhuist naar haar ouders en stuurt het op een echtscheiding aan.

Dat wordt Eckehart te bar! Maar als hij verzekert, dat hij het niet is, wordt hij door niemand van de familie geloofd. Woedend begeeft Eckehart, die nog altijd geen vermoeden heeft, dat zijn zwager Susi's vriend is, zich naar Susi's woning om haar te bewegen, voor zijn onschuld te pleiten. Susi heeft echter reeds haar relaties met Fritz verbroken en is verhuisd. In haar vroegere woning heeft nu een vrouwelijke zenuwarts haar intrek genomen. Eckehart komt haar juist van pas. Patienten zijn zeer zeldzaam en zij ziet in hem een ernstig geval. Eckehart is van meening, dat hij Susi tegenover zich heeft en wordt driftig. Dat komt hem duur te staan. De dokteres roept twee sterke helpers, die hem naar de massage-inrichting slepen, waar hij zich luid brullend moet laten welgevallen, dat men hem klopt, wrijft, kneedt en baadt. Zoo wordt hij door schoonmoeder, vrouw en zwager gevonden. Van de verwarring, die daarbij ontstaat, maakt hij gebruik om te vluchten.

Schoonpapa onderhoudt Eckehart en Fritz over hun gedrag. Nauwelijks heeft hij bevolen, dat Eckehart aan zijn verhouding met Susi een einde moet maken, of Karl Moor, de broer van Susi, wordt aangediend. „Mijne Heeren”, roept Karl uit; „Nadat u mijn zuster hebt gecompromitteerd, moet u of een polis van 50.000 Mark teekenen of een duel accepteren.” En Eckehart, die het slachtoffer van den truc van Susi en Karl wordt, teekent!

Susi heeft een nieuwe verovering gemaakt, een gezant. Eckehart, die zeer terneer geslagen is, wordt beroemd, want de heele stad bewondert hem als den „voorganger” van den gezant. De gezant, die er niets op gesteld is, dat zijn „voorganger” in dezelfde stad van Susi woont, weet handelsraad Apel te bewegen, Eckehart tot directeur van het filiaal van Apel's fabriek te Parijs te benoemen. Eckehart wordt door een gezant met een ridderorde begiftigd. Fritz, die de post van directeur te Parijs altijd geambieerd heeft, is dol van jalouzie. Hij brengt nu aan het licht, dat hij de schuldige is geweest, maar niemand gelooft hem terwijl Eckehart zich in zijn rol van Don Juan wonderwel gevoelt, daar het slippertje hem aanzien en een vooraanstaande positie in het buitenland heeft bezorgd.

Slotboom
ZEESTRAAT & BAZARSTRAAT

ANNO 1802

SPECIALITEIT: CENTRALE VERWARMING MET
OLIESTOOK-INRICHTING

5096

Mutatiestaat van 12 tot 19 April '33

Nieuwe Leden:

P. L. ten Bruggencate, Apeldoorn, Mariannalaan 5.

Voorgesteld door:

het Afdeeliningsbestuur van Apeldoorn.

Adresveranderingen:

F. Hoogwerff, van: Rotterdam, Vijverweg 38 naar: Amsterdam (Z.), Nic. Maesstraat 90boven.

A. L. Müller, Amsterdam (Z.) van: Zacharias Jansestraat 34, naar: Eendrachtstraat 21.

A. Volmer, Amsterdam (Z.) van: Raphaëlstr. 20hs. naar: Minervalaan 48huis.

J. J. Mac-Kenzie, Kolonel b.d. van: Utrecht, Willem Barentzstr. 58, naar: De Bilt, te Brandenburgerweg 5.

R. Boele, van: Rijswijk, Regentesselaan 4, naar: Den Haag, Breitnerlaan 138.

J. A. Spoor, Oud Kolonel der Intendance, N.I.L., thans: Den Haag, Barendzstraat 21.

W. H. J. Breyl, Administrateur Rubberondering „Tjirandji”, van: Tjiandjoer, naar: Den Haag, Stadhouderslaan 52.

Mevrouw W. S. Hoerweg-Schweinsberg, van: Amersfoort (Medan) naar: Wassenaar, Gravenstraat 1.